

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТУСА

БАЦУРА КОСТЯНТИН ВАСИЛЬОВИЧ

Допускається до захисту:
завідувач кафедри політології
та державного управління
д.політ.н., професор
_____ Чальцева О. М.
« _____ » _____ 2024 р.

**ДОСЛІДЖЕННЯ УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ
ГРОМАДИ**

Спеціальність 281 Публічне управління та адміністрування
Кваліфікаційна робота

Науковий керівник:
Іваницька О.П., професор кафедри
політології та державного управління
д.і.н., професор
Оцінка: _____ / _____ / _____
(бали/за шкалою ЄКТС/за національною шкалою)
Голова ЕК: _____
(підпис)

Вінниця 2024

АНОТАЦІЯ

Бацура К.В. Дослідження управління розвитком територіальної громади.

Об'єктом дослідження є процес управління розвитком територіальної громади на прикладі Щирецької селищної ради.

Предмет дослідження – теоретико-методичні та прикладні основи управління розвитком територіальної громади, що здійснюється органом місцевого самоврядування.

Мета дослідження - дослідження теоретичних підходів і розробка практичних рекомендацій, що стосуються публічного управління Щирецькою селищною радою розвитком територіальної громади.

Методи дослідження: методи системного підходу, синтезу, аналізу, опитування, порівняння.

У роботі проведено дослідження управління розвитком територіальної громади на прикладі Щирецької селищної ради, а також розроблено пропозиції щодо його покращення. Запропоновано заходи із розширення використання інформаційно-комунікаційних технологій у діяльності Щирецької селищної ради, внесено пропозиції щодо удосконалення організаційної структури даної селищної ради як інструменту розвитку громади, а також щодо активізації процесів залучення молоді до управління розвитком громади.

Запропоновані заходи можуть бути впроваджені у діяльності Щирецької селищної ради.

Ключові слова: територіальна громада, розвиток громади, орган місцевого самоврядування, напрями розвитку громади.

77 с., 12 рис., 15 табл., 50 джерел.

SUMMARY

Batsura K.V. Research on the management of territorial community development.

The object of research is the process of managing the development of the territorial community on the example of Shchyrets village council.

The subject of the research is theoretical-methodical and applied bases of territorial community development management carried out by the local self-government body.

The purpose of the research is to study theoretical approaches and develop practical recommendations for public management of Shchyrets village council development of the territorial community.

Research methods: methods of system approach, synthesis, analysis, survey, comparison.

The research of the territorial community development management on the example of Shchyrets village council was conducted, and proposals for its improvement were developed. Measures to expand the use of information and communication technologies in the activities of Shchyrets village council are proposed, proposals are made to improve the organizational structure of the village council as a tool for community development, as well as to intensify youth involvement in community development management.

The proposed measures can be implemented in the activities of Shchyrets village council.

Key words: territorial community, community development, local self-government body, directions of community development.

77 pages, 12 pictures, 15 tables, Bibliography: 50 items.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНЕ ПІДГРУНТЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД.....	7
1.1 Наукові підходи щодо сутності та завдань розвитку територіальних громад.....	7
1.2 Функціонування громад в Україні у контексті децентралізації	14
1.3 Перспективи забезпечення фінансових передумов розвитку територіальних громад	18
РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ ЩИРЕЦЬКОЇ СЕЛИЩНОЇ РАДИ У СФЕРІ РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ	24
2.1 Загальна характеристика діяльності селищної ради.....	24
2.2 Аналіз доходів селищної ради як джерел фінансового забезпечення розвитку Щирецької територіальної громади	34
2.3 Аналіз видатків селищної ради на цілі забезпечення діяльності й розвитку громади	38
РОЗДІЛ 3 ШЛЯХИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ ЩИРЕЦЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ	48
3.1 Заходи із розширення використання інформаційно-комунікаційних технологій у діяльності Щирецької селищної ради	48
3.2 Удосконалення організаційної структури Щирецької селищної ради як інструменту розвитку громади.....	55
3.3 Активізація процесів залучення молоді до управління розвитком Щирецької територіальної громади.....	61
ВИСНОВКИ	69
СПИСКИ ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	72

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. В умовах, коли в нашій країні відбуваються процеси децентралізації влади, органи місцевого самоврядування набули широких повноважень та отримали більше фінансових надходжень для фінансування потреб функціонування та розвитку своїх територіальних громад. У той же час був здійснений перехід на якісно новий, значно вищий рівень відповідальності сільських, селищних, міських рад перед територіальними громадами за ефективність управління, досягнення його результатів, вибір дієвих шляхів розвитку. Це зумовлює потребу застосування у новостворених територіальних громадах нових інструментів управління, застосування гнучких підходів менеджменту, що публічному управлінні багатьох країн світу на сьогодні на сьогодні відіграють роль провідних складових їх успішного розвитку.

До пріоритетних видів діяльності, що повинні бути в центрі першочергової уваги органів самоврядування у раніше функціонуючих та новостворених територіальних громадах, відносяться питання забезпечення їх сталого розвитку, забезпечення сприятливих умов проживання, праці та відпочинку. В цих умовах керівництво громад повинне працювати над розробкою стратегій розвитку, залучаючи громадськість до обговорень та прийняття важливих для неї рішень та прислухаючись до ініціативи знизу. Завдяки цьому органи місцевого самоврядування зможуть приймати ефективні рішення у непростих умовах сьогодення, що супроводжуються рядом викликів.

Об'єктом дослідження є процес управління розвитком територіальної громади на прикладі Щирецької селищної ради.

Предмет дослідження – теоретико-методичні та прикладні основи управління розвитком територіальної громади, що здійснюється органом місцевого самоврядування.

Мета дослідження - дослідження теоретичних підходів і розробка практичних рекомендацій, що стосуються публічного управління Щирецькою селищною радою розвитком територіальної громади.

Завдання дослідження:

- висвітлити теоретичне підґрунтя забезпечення розвитку територіальних громад;
- провести аналіз діяльності Щирецької селищної ради у сфері розвитку Щирецької територіальної громади;
- обґрунтувати шляхи розвитку Щирецької територіальної громади.

Методи дослідження: методи системного підходу, аналізу, синтезу, порівняння, деталізації, опитування.

Наукова новизна дипломної магістерської роботи – проведення дослідження теоретико-методичних засад та розроблення практичних рекомендацій щодо пошуку ефективних шляхів управління розвитком Щирецької територіальної громади.

Інформаційною базою дослідження є законодавчі та нормативні документи діяльності органів місцевого самоврядування, публікації науковців з досліджуваної тематики, звітно-статистичні дані діяльності Щирецької селищної ради.

Структура та обсяг дослідження. Робота складається із вступу, трьох розділів, висновків. Дослідження містить 77 сторінок, 12 рисунків, 15 таблиць. Список використаних джерел включає 50 найменування.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНЕ ПІДГРУНТЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

1.1 Наукові підходи щодо сутності та завдань розвитку територіальних громад

Ефективний розвиток територіальних громад виступає передумовою успішного розвитку всієї країни та реалізації результативних змін в українському суспільстві. При здійсненні управління розвитком громад постає необхідність врахування низки підходів та методів, що мають бути покладені в основу здійснення прогресивних перетворень на місцевому рівні. При цьому мають бути розроблені та враховані принципи проведення організаційних, інституційних, економічних, адміністративних, соціальних змін управління розвитком територій. Важлива роль у цьому процесі належить використанню економічних важелів, механізмів, стимулів, інструментів, адже саме цей аспект є ключовим елементом процесу ефективних перетворень вітчизняних громад на шляху їх розвитку. Розробка і впровадження управлінської моделі, спрямованої на досягнення неупинного та впевненого прогресу територіального розвитку, призводитиме до забезпечення належного рівня життя населення певної громади відповідно із стандартами економічно розвинутих країн, а також гарантувати втілення позитивних трансформаційних процесів на місцевому і загальнодержавному рівні.

У контексті реалізації своїх управлінських функцій державні органи влади переважно реалізують завдання шляхом забезпечення гарантування законності та правопорядку в країні. Сучасні умови вимагають, щоб усе більша увага була зосереджена на ефективності процесів децентралізації державного управління, що передбачають розширення повноважень, якими наділені органи влади місцевих громад. Тобто відбувається перенесення центру ваги в управлінському процесі на регіональний рівень, що робить можливим

прийняття життєво важливих рішень задля забезпечення умов для ефективного розвитку громад. При цьому органи місцевого самоврядування відіграють першочергове значення у процесі прийняття ключових управлінських рішень, які торкаються існуючого стану та перспектив розвитку підпорядкованого їм регіону.

Як зазначає Бліщук К., реалізація процесу управління розвитком територій робить необхідним використання економічного підходу, в основі якого покладено благополуччя громади й окремої людини, адже завдяки економічному розвитку можна досягнути вирішення більшості проблем регіону. Беручи до уваги вітчизняні особливості, яким відзначається розвиток економічної системи в Україні, можна виокремити певні основні принципи, на яких будується взаємодія центральних і місцевих органів влади, що поширені у сучасному суспільстві, а саме:

- управління територіями здійснюється шляхом розроблення та впровадження у життя стратегій, які здатні забезпечити прогресивний економічний розвиток регіонів;
- виділення та закріплення за центральними органами влади певних функцій та повноважень, що стосуються формування правових основ реалізації економічної політики в рамках регіонального розвитку й при цьому не можуть торкатися діяльності органів місцевого самоврядування, що функціонують на окремій території. Тут мова іде щодо фінансово-кредитної політики, діяльності НБУ, розподілу інвестицій, здійснення зовнішньоекономічної політики тощо;
- передача управлінських функцій, що стосуються управління державним майном, на регіональний рівень, що спрямоване на підвищення ефективності його використання;
- наділення правом місцевих органів влади й органів місцевого самоврядування використання більшої частини своїх доходів з сформованих ними регіональних бюджетів [1, с. 218].

Науковцями виділяються два основні підходи щодо забезпечення економічного розвитку території, а саме прогресивний та ліберальний [2]. Якщо

прогресивний підхід ставить за ціль зміцнення потенціалу територіальної громади, то ліберальний зорієнтований в основному на розвиток підприємницької діяльності у громаді. Ліберальний підхід створює можливість досягнути вирішення основних проблем, що існують у регіональній економіці, зокрема, досягнути підвищення рівня зайнятості населення як наслідок здійснення економічних капіталовкладень приватними суб'єктами. При цьому відсутня нерівномірність ресурсного перерозподілу, і в той же час поліпшуються місцеві умови господарювання у громаді. Прогресивний підхід є поєднанням економічних і соціальних цілей, що стоять для забезпечення розвитку території. Він спрямований на впровадження новітніх форм економічної активності, а також формування організацій, що здатні забезпечувати стимулювання цієї діяльності. Ці організації мають представляти інтереси громади й підпорядковуватися їй.

Іншим підходом щодо визначення економічних аспектів розвитку територій виступає кластерний підхід, що на даний час є дедалі більш популярним. Завдяки кластеризації виникає можливість формування оптимальних умов для забезпечення розвитку економіки окремих регіонів, так як господарюючі суб'єкти володіють доступом до більш кваліфікованих працівників, мають змогу розширити кількість своїх постачальників, які бажають співпрацювати із ними, можуть поглиблювати свою поінформованість щодо ринків збуту продукції, сучасних прогресивних технологій виробництва тощо. На думку дослідників, завдяки використанню кластерного підходу економічні суб'єкти отримують можливість скорценруватися на перспективах свого розвитку, діючи при цьому у якості системи. Завдяки цьому вони здатні ефективніше використовувати свої ресурси й отримувати кращі результати [2].

Усе різноманіття підходів до забезпечення економічного розвитку територій повинне бути спрямоване на вирішення такого стратегічно важливого завдання як збільшення внеску регіону у процес економічного зростання нашої країни. Досягнення інших цілей буде здійснюватися в рамках вирішення цього ключового завдання, вони будуть виступати як результат здійснення стратегічної

мети, що ставиться у процесі управління розвитком територій.

Так як ціллю управління розвитком території є забезпечення економічного прогресу в даному регіоні, то це, у свою чергу, буде виступати основою для налагодження стійкого соціального розвитку, належного рівня добробуту населення. Це зокрема, торкається підвищення рівня конкурентоспроможності регіонів як на вітчизняному, так і закордонних ринках, а також зростання ефективності реалізації економічного потенціалу території, залучення інвестицій, здійснення раціонального використання коштів, які надійшли до регіональних бюджетів тощо [2]. .

Завдяки проведенню структурних реформ виникає можливість досягнення стійкого економічного ефекту завдяки досягнення високого рівня гармонізації пріоритетів та етапів зазначених реформ з реформою, що торкається місцевого самоврядування і територіальної організації влади.

Необхідність проведення реформ була зумовлена потребою ефективного і швидкого розв'язання низки проблем [3]:

- погіршення якості й доступності публічних послуг через ресурсну неспроможність більшості органів місцевого самоврядування реалізовувати власні й делеговані повноваження;
- складна демографічна ситуація, що склалася у більшості територіальних громад, викликана старінням населення, знелюдненням сільських територій тощо;
- високий рівень зношеності каналізаційних, теплових, водопостачальних мереж, житлового фонду, у зв'язку з чим зростає ризик виникнення техногенних катастроф, що супроводжується обмеженістю фінансових ресурсів, що перебувають у розпорядженні місцевого самоврядування;
- недостатній рівень розвитку різнорівневних форм прямого народовладдя, нездатність більшості членів громад до проведення спільних дій, які спрямовані на захист своїх прав, інтересів, за умови співпраці з органами місцевого самоврядування задля досягнення спільних цілей розвитку громади;

- недостатня узгодженість політики, що приймалася на місцевому рівні, з реальними інтересами територіальних громад щодо соціально-економічного розвитку;

- корпоратизація, закритість та непрозорість роботи органів місцевого самоврядування, значний рівень корупції, внаслідок чого відбувалося погіршення використання ресурсів, зростання соціальної напруги, зниження інвестиційної привабливості територій;

- погіршення рівня професіоналізму, яким володіли посадові особи місцевого самоврядування, у тому числі за рахунок низької конкурентоспроможності, якою відзначались органи місцевого самоврядування у сфері ринку праці, низька ефективність управлінських рішень, зниження рівня престижності посад місцевого самоврядування;

- надмірна централізація повноважень і ресурсів у руках органів виконавчої влади;

- усування місцевого самоврядування від можливості вирішення питань у галузі земельних відносин, зростання соціальної напруги серед сільських жителів.

Вище викладені проблеми ускладнювалися внаслідок існування проблем правового та інституційного характеру, неузгодженості реформ, що здійснювались у різних сферах, із процесом реформування системи місцевого самоврядування, адміністративно-територіального устрою держави [3].

Принципи, що лежать в основі реформування місцевого самоврядування і територіальної організації влади, подано на рис. 1.1.

Концепцією, що поставила за мету реформування місцевого самоврядування, територіальної організації влади у нашій країні було визначено способи й напрями економічного розвитку території [3], що повинні реалізовуватися через механізм прийняття ефективних управлінських рішень з боку місцевих органів влади, а саме:

- надання трансфертів, які надходять із Державного бюджету, кожному місцевому бюджету в Україні;

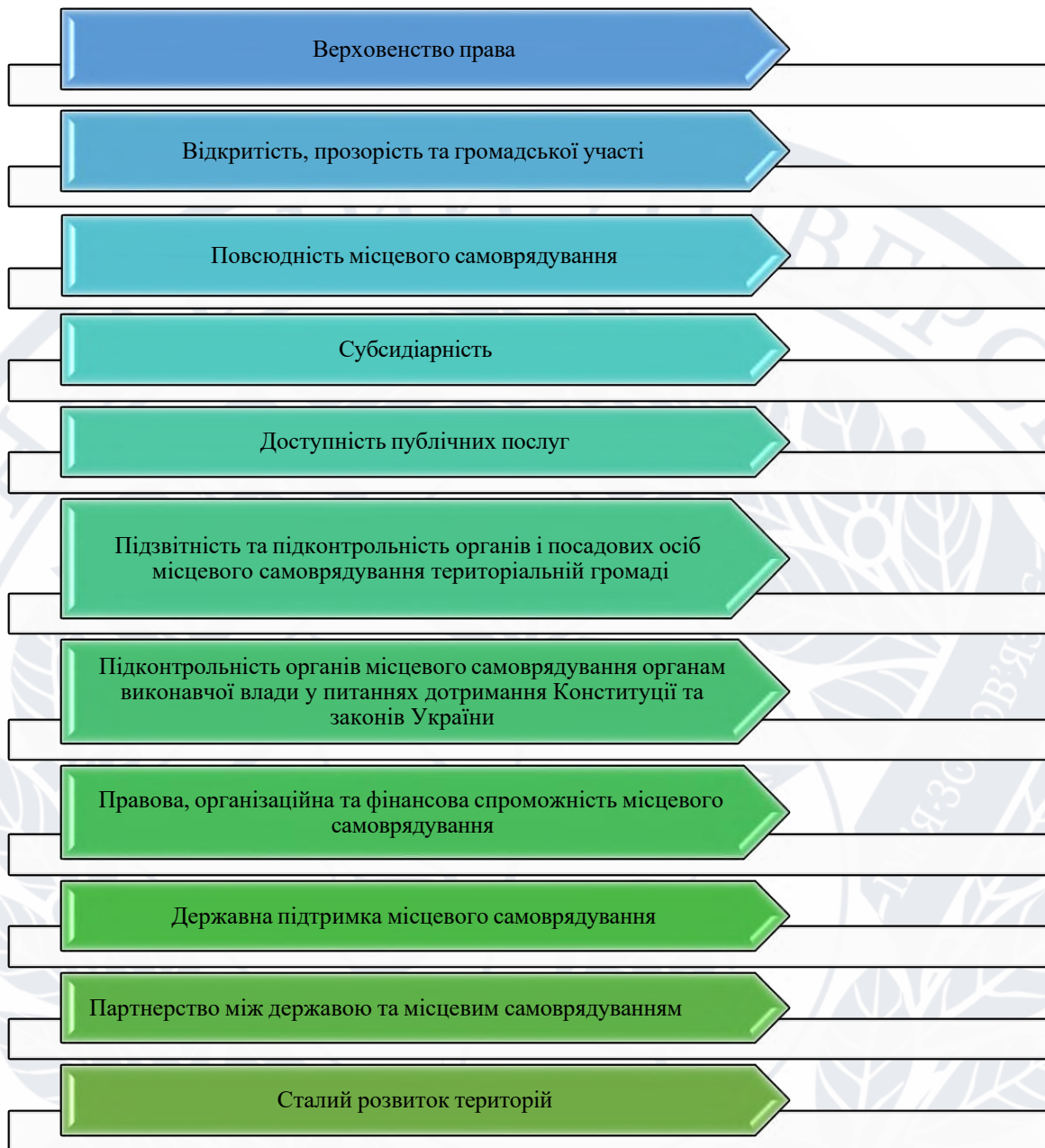

Рисунок 1.1 – Принципи, що лежать в основі реформування місцевого самоврядування і територіальної організації влади [3]

- запровадження практики втілення програмно-цільового методу з метою підвищення ефективності та прозорості використання коштів, які є у розпорядженні місцевих бюджетів;
- визначення податків та зборів як фінансової основи для реалізації своїх функцій та повноважень;
- передачі місцевим органам влади повноважень щодо регулювання розмірів ставок, що встановлюються для місцевих зборів, податків;

- проведення належним чином регулювання майнових і, в тому числі, земельних відносин, на окремій території, задля визначення існуючої бази оподаткування;
- спрощення процедури для забезпечення доступу кредитних ресурсів для місцевих органів влади, надання їм можливості використання кредитів на цілі реалізації інвестиційних проектів;
- максимальне залучення громадськості до вирішення проблем, які стосуються управління розвитком території, а це позитивно буде впливати на соціальний та економічний розвиток регіону [3].

Внаслідок проведення децентралізаційних перетворень в Україні було створено об'єднані територіальні громади, що повинні реалізовувати процес управління розвитком територій [4]. Згідно із положеннями Бюджетного та Податкового кодексів, а також внесених до них змін, органи місцевого самоврядування були наділені більшими повноваженнями у галузі реалізації управлінських функцій завдяки підвищенню їх економічної спроможності. Так, об'єднані громади отримали можливість зараховувати до місцевих бюджетів 60% податку, що сплачується від рівня доходів фізичних осіб, на реалізацію власних повноважень. На рівні окремих територій стали повністю залишатися надходження від ряду обов'язкових платежів (податок на майно - землю, нерухомість, транспорт; єдиний податок, податок на прибуток підприємств, фінансових установ, що перебувають у комунальній власності) [1].

Новостворені та вже діючі раніше територіальні громади вступають у прямі міжбюджетні відносини із Державним бюджетом, а це дозволяє значно розширити їх повноваження. До проведення реформи такими можливостями володіли лише обласні й районні бюджети, а також бюджети міст обласного значення. Щоб об'єднані територіальні громади могли успішно виконувати функції, що були делеговані їм державою, їм було забезпечено право на отримання трансфертів у вигляді дотацій, субвенцій на розвиток медичної та освітньої сфери, інфраструктури регіону та ін.

1.2 Функціонування громад в Україні у контексті децентралізації

Проведення реформи децентралізації та внесення змін до адміністративно-територіального устрою було викликано необхідністю стимулювання розвитку територій, здійснення їх територіального вирівнювання, підвищення фінансової спроможності, а також зростання самостійності в управлінні справами територій. Реформа ставила за мету проведення об'єднання територій задля набуття можливостей розвитку, стимулювання їх спроможності, проведення перерозподілу фінансових ресурсів на користь громад. При цьому також існувало і ціла низка проблем що чинили негативний вплив на розвиток сіл, селищ, міст, територій регіонів, а саме: наявність територіальних диспропорцій, що спостерігалися у рівнях соціально-економічного розвитку територій, ускладнення демографічної ситуації, зменшення кількості працездатного населення, брак фінансових ресурсів для задоволення потреб розвитку територій.

Реформа децентралізації, котра була започаткована ще у 2014 році, ставила за мету підвищити фінансову здатність регіонального розвитку, підвищити інвестиційну та економічну привабливість ОТГ, сприяти покращенню якості життя на даних територіях тепер і в майбутньому. Особливістю новостворених ОТГ стало не лише проведення формального об'єднання, а й націленість на перспектив через призму нового бачення, зростання можливості підвищувати свою спроможність, досягати цілей сталого розвитку [11].

Завдяки реформі децентралізації було досягнуто розширення фінансових можливостей об'єднаних територіальних громад щодо управління територіями, які їм підпорядковуються. Поряд з цим органи місцевої влади отримали можливість використання широкого кола інструментів, спрямованих на забезпечення економічного зростання територій. Наприклад, до них відносяться здійснення зовнішніх запозичень та інші фінансові інструменти.

Управлінські дії, які здійснювані об'єднаними територіальними громадами внаслідок проведення реформи децентралізації, більшою мірою стали сприяти

економічному й соціальному розвитку територій. Місцеві органи влади отримали ширші можливості використання важелів управління. Також зросла їх зацікавленість у підвищенні інвестиційної привабливості території на благо всієї громади. Сплачені на місцях податки стали ширше бути спрямованими на цілі підвищення рівня добробуту населення, яке проживає у громаді.

Органами державної влади неодноразово планувалося проведення реформи, націленої на вирішення завдання розвитку регіонів, об'єднання територіальних громад і як результат одержання економічного ефекту, що буде виступати у ролі чинника зростання національної економіки, а також стимулювання розвитку територій. Об'єднання громад дозволило виявити у громадах нових лідерів, які зацікавлені в залученні інвестицій, більш повному наповненні місцевих бюджетів, створенні ефективно діючої інфраструктури, ефективному розподілі бюджетних коштів та витрат [9].

Отже, до переваг створення й функціонування громад у ході децентралізації відносяться наступні [8, с. 142]:

- те, що більша частина фінансових ресурсів стала залишатися у бюджеті територіальної громади, сприяло підвищенню ролі мотивації до її розвитку;
- зростала швидкість прийняття рішень, що необхідні для забезпечення розвитку певної території;
- зросли передумови для залучення інвестиційних ресурсів;
- були вироблені механізми оптимізації шляхів вирішення питань, що мають важливе значення для місцевого населення;
- були створені передумови для збільшення кількості робочих місць, а також стимулювання роботодавців у розвитку бізнесу;
- з'явилися можливості підвищення конкурентоспроможності населення працездатного віку завдяки залученню фахівців та організації додаткового навчання;
- відбулися процеси регулювання трудової міграції, збільшення мобільності робочої сили;

- більша допомога була надана громадянам, що потребують соціального захисту, у їх працевлаштуванні,
- більш широкими стали можливості самозайнятості населення;
- досягнуте спільне використання виробничої інфраструктури, що є у розпорядженні громад [8, с.142].

Розподіл коштів, що були виділені в якості державної підтримки в Україні економічного й соціального розвитку територій у 2020 році, наведено на рис. 1.1.

Рисунок 1.1 – Державна підтримка в Україні економічного й соціального розвитку територій у 2020 році [6]

До проблем, що гостро потребували вирішення перед проведенням реформи, слід віднести:

- нерівномірність розвитку певних територій, що входили до складу регіону;
- негативні демографічні тенденції;
- дотаційність багатьох територій;
- відсутність ефективних реалістичних стратегій розвитку територій.

Процес реформи децентралізації сприяв формуванню на базовому рівні дієвого та спроможного інституту місцевого самоврядування – територіальних громад. За період 6 років внаслідок реформи було утворено 1070 ОТГ. У них добровільно було об'єднано 4882 громад. З їх загальної кількості у 936 ОТГ пройшли перші місцеві вибори [6].

Уряд затвердив перспективні плани, націлені на формування територій громад, які охоплювали 24 областей. Площа під утвореними за цей період ОТГ становила майже 47 відсотків від загальної площі України.

Згідно з прийнятим Законом України [7], Кабінетом Міністрів України було проведено визначення адміністративних центрів і затверджено розміри територій 1470 спроможних територіальних громад. У них було заплановане у жовтні у 2020 року проведення місцевих виборів на новій територіальній основі.

Також було запроваджене міжмуніципальне співробітництво згідно з чим громади отримали можливість консолідації зусиль щодо реалізації спільних проектів. Так, 1354 територіальними громадами було укладено 604 договори щодо їх співробітництва [6].

Новоствореними територіальними громадами на даний час охоплено майже 90% території України. На рис. 1.2 відображені дані щодо формування ОТГ у розрізі областей України після проведених у жовтні 2020 року виборів місцевого самоврядування.

Проте метою заходів, що повинні бути здійснені у процесі повного завершення реформи, націленої на активізацію регіонального розвитку та децентралізації управління, не є досягнення лише кількісних показників, а кардинальне покращання на місцевому рівні якості життя людей.

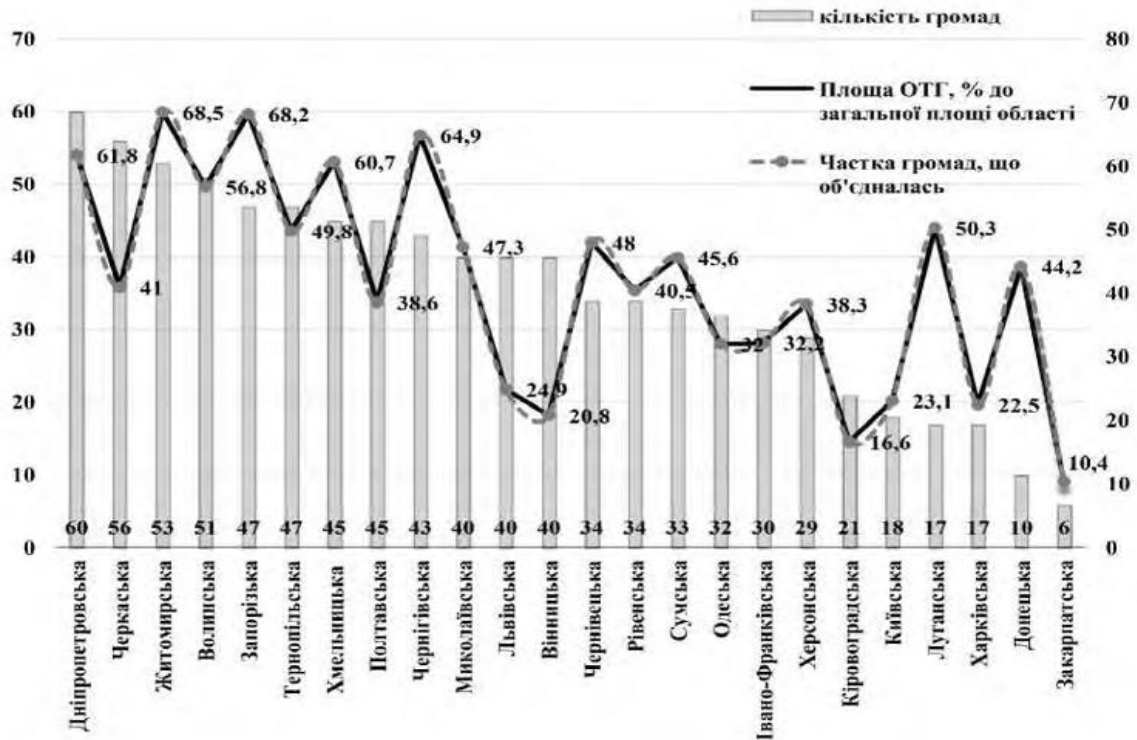

Рисунок 1.2 - Дані щодо формування ОТГ у розрізі областей України станом на жовтень 2020 року [5]

Згідно з новими способами організації діяльності місцевої влади об'єднані територіальні громади отримали право самостійного вирішення визначеного кола питань місцевого значення та ширше реалізовувати свої повноваження. Втручання у діяльність ОТГ може бути здійснене лише з ціллю нагляду за дотриманням законодавчих вимог, у випадках та формах, які передбачені чинними нормативним актами [13].

1.3 Перспективи забезпечення фінансових передумов розвитку територіальних громад

Питання зростання фінансової потужності, якою володіють територіальні громади, є надзвичайно важливим на даний момент часу. Адже наявність достатніх обсягів фінансових ресурсів відкриває громадам шлях нарощування свого економічного, інфраструктурного, екологічного та інших видів потенціалів. Громади зацікавлені у забезпеченні стратегії свого розвитку,

зміцненні власної економіки, сприянні у сфері залучення інвестицій, підтримці місцевого бізнесу та реалізації інших заходів.

У той же час кожна новостворена громада має право самостійно визначати пріоритетні напрямки свого розвитку і подолання існуючих проблем, що можуть торкатися, наприклад, галузі екології (розвиток зеленої енергетики, переробка та утилізація відходів у громаді, сортування сміття, розв'язання екологічних проблем, стимулювання економного природокористування тощо).

Розташування територіальних громад у сільській місцевості створює для них ряд переваг порівняно з іншими територіями, а саме щодо існування можливостей розвитку фермерства, вирощування сільськогосподарських культур або здійснення діяльності у галузі тваринництва, відкриття сироварень, створення сонячних електростанцій тощо. Отже, багато місцевих територіальних громад володіють ресурсною базою, необхідною для відродження економіки своєї території, і також цим сприяючи покращенню макроекономічних показників.

З ціллю забезпечення зростання доходів бюджетів громад місцевими органами влади були прийняті програми щодо налагодження взаємовигідної співпраці із підприємствами середнього й малого бізнесу, профспілковими організаціями, що було націлене на підвищення раціональності використання трудових ресурсів, забезпечення соціального захисту населення, попередження зростанню безробіття. Важливим заходом для зростання таких доходів стали зміни законодавства, якими було передбачено сплата податків підприємствами не за місцем їх фактичної реєстрації, а за місцем, де територіально здійснюється їх розташування й діяльність.

Вагомою проблемою у сфері стимулювання формування та реалізації переваг, якими володіє громада, виступає наявність достатньої фінансової підтримки держави. Адже законодавством передбачено можливість фінансування із Державного фонду регіонального розвитку тих проектів, які спрямовані на здійснення підтримки громад і підготовлені згідно з вимогами

БКУ. Також можливе спрямування коштів державного бюджету у вигляді субвенцій.

Задля досягнення цілей подальшого удосконалення формування доходів територіальних громад висуваються такі рекомендації [10, с. 41]:

1) досягнення оптимального співвідношення, що виникає між податковими й неподатковими надходженнями, що досягається за рахунок нарощування сум власних доходів громади. Це може бути реалізоване таким чином:

- передачею в оренду майна громади;
- посиленням контролю за справлянням державного мита, яке сплачується у процесі укладення договорів дарування, спадщини, при видачі закордонних паспортів;
- стимулювання з боку керівництва громади розвитку підприємницької діяльності на її території;
- розширення переліку послуг (у межах чинного законодавства), що можуть надаватися бюджетними установами, діяльність яких підпорядкована територіальній громаді;

2) зростання доходів бюджету, що проводиться шляхом активізації податкових надходжень, стимулювання створення нових робочих місць, розвитку бізнесу;

3) зростання частки екологічного податку, яка спрямовується на користь місцевих бюджетів. На сучасному етапі ми спостерігаємо ускладнення стану екологічної безпеки у нашій державі, постійно зростає рівень навантаження на навколишнє природне середовище, що вже у кілька разів перевищує аналогічні показники, що спостерігаються у розвинутих країнах світу [10, с. 41].

Часто виконання завдання щодо забезпечення стабільного і динамічного економічного розвитку місцевих громад не може бути виконане через недостатність наявних інвестиційних ресурсів. Використання інвестиційних ресурсів територіальних громад повинне бути реалізоване згідно з основною метою, що була поставлена у ході реформи децентралізації, тобто підвищення якості життя людей, а також зростання ефективності, доступності послуг для всіх

членів громади [8]. Головні перешкоди, що виникають на шляху залучення зовнішніх фінансових (інвестиційних) ресурсів у громади в Україні, наведено на рисунку 1.3.

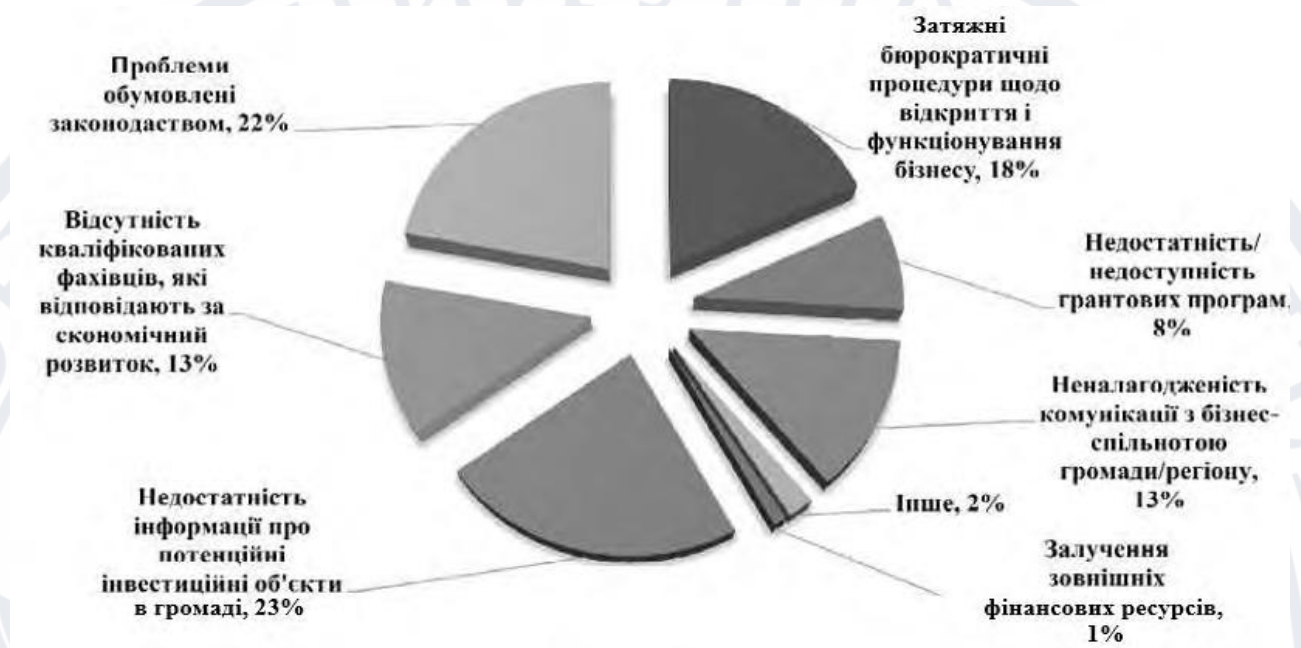

Рисунок 1.3 – Головні перешкоди, що виникають на шляху залучення зовнішніх фінансових (інвестиційних) ресурсів у громади в Україні [14]

Отже, серед головних перешкод, які виникають на шляху залучення зовнішніх інвестиційних ресурсів у вітчизняні громади, можна виділити такі:

- існуючі недоліки та мінливість законодавчого врегулювання діяльності територіальних громад та бізнесу у державі;
- проблеми інформаційного забезпечення щодо наявних у громаді інвестиційних об'єктів, наприклад, даних кадастру промислових земель, реєстру існуючих об'єктів нерухомості та ін.;
- недостатність або недоступність грантових програм, у яких може брати участь громада;
- наявність бюрократичних процедур, які стримують та затягують процес започаткування і функціонування суб'єктів підприємництва;
- неналежний рівень комунікацій із бізнес-спільнотою громади;
- недостатній рівень підготовки або недостача кваліфікованих

спеціалістів, що відповідають за реалізацію завдань економічного розвитку громади і залучення інвестицій;

У процесі управлінні громадами можуть виникнути також певні недоліки, наприклад [12]:

- встановлення автономних цілей, що не є достатньо узгодженими із регіональними та державними;
- часткові цілі, встановлені на місцевому рівні, можуть не повністю відповідати загальним цілям управління громадою або їм суперечити;
- на процес управління розвитком громади можуть впливати особисті амбіції керівництва громади;
- існує ризик невідповідності у певних сферах політики, що здійснюється органами місцевого самоврядування, загальній політиці держави;
- неефективне керівництво громадою у сфері прийняття управлінських рішень, надання публічних послуг;
- брак належної координації управлінських дій, їх можлива невідповідність цілям громади;
- брак кваліфікації управлінського персоналу громади. Реформа децентралізації значно розширила можливості самостійного прийняття рішення посадовцями, у той же час їх підзвітність і підконтрольність є суттєво обмежені. [12].

Висновки до розділу 1

У процесі дослідження завдань розвитку територіальних громад через призму децентралізації приходимо до висновку, що громади, які активно створювалися в Україні, є вмотивованими на розвиток своїх територій, стимулювання виникнення нових робочих місць, покращення територіальної і регіональної інфраструктур, вдосконалення власної бізнес-інфраструктури, розробку та реалізацію інвестиційних проектів у громаді.

Пропозиціями щодо активізації соціально-економічного розвитку територіальних громад можуть виступати [5]:

- громадам брати більш активну участь у розробленні проектів, що є спрямованими на розвиток бізнесу, включаючи соціальне підприємництво, туризму (за наявності у громаді відповідних туристичних ресурсів), аграрного сектору, транспортної інфраструктури тощо;
- забезпечення сприятливих фінансових, інформаційних та соціально-економічних умов для розвитку громади;
- надання державою консультативної допомоги, а також промоції територій задля зростання інвестиційної та соціальної привабливості, територій [5].

Тільки економічно розвинуті, фінансово потужні громади здатні забезпечити гідні умови життя людей на своїх території та сприяти зростанню економічного потенціалу держави.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ ЩИРЕЦЬКОЇ СЕЛИЩНОЇ РАДИ У СФЕРІ РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

2.1 Загальна характеристика діяльності селищної ради

Створення Щирецької територіальної громади було проведене у жовтні 2017 року. При цьому відбулося об'єднання п'яти рад, а саме: Щирецької селищної ради, Дмитрівської сільської ради, Гуменецької сільської ради, Соколівської сільської ради, Пісківської сільської ради.

Юридична адреса громади: поштовий індекс 81160, Львівська обл., Львівський район, смт. Щирець, площа Ринок, 8.

Адміністративним центром громади є смт. Щирець. Дане селище міського Щирець розміщене у Львівській області, на території Львівського району. Цей населений пункт був заснований у 1113 р. Селище Щирець розташоване на правому березі р. Щирець, що є притокою Дністра, в Опіллі, на відстані 25 км в південно-західному напрямі від Львова. Через смт. Щирець проходить залізнична лінія Львів — Стрий — Чоп.

Діяльність Щирецької селищної ради спрямована на втілення прав громадян – жителів громади, покращення досягнення інтересів і задоволення важливих потреб громадян, що проживають на території селища, формування громадянської активності серед людей.

Робота селищної ради здійснюється задля пошуку ефективних засобів вирішення поставлених завдань Щирецької громади, таких як надання жителям населеного пункту широкого переліку потрібних ним публічних послуг, забезпечення умов всестороннього духовного, культурного та соціально-економічного розвитку людей, що проживають у даній громаді; формування умов громадської безпеки, дотримання законів України, досягнення захисту прав та свобод населення селища; формування необхідного рівня соціального захисту населення, підвищення зайнятості жителів; зростання рівня демократизації в

даній громаді, покращення дієвості управління об'єктами комунальної власності; реалізації ефективних регіональних програм, що стосуються захисту довкілля тощо. Основні показники Щирецької територіальної громади можна простежити за даними табл. 2.1.

Таблиця 2.1 – Основні показники Щирецької територіальної громади [15]

Найменування показника		Значення показників
1-	Кількість населення у громаді станом на 1 січня 2019 року, у тому числі:	11 732
	- дітей дошкільного віку	728
	- дітей шкільного віку	1232
2	Кількість населених пунктів, які входять до територіальної громади	14
3	Обсяг доходів територіальної громади, гривень	56564,0
	у тому числі:	
	- сформованих відповідно до статті 64 Бюджетного кодексу України	20843,9
	- базової дотації	7592,2
4	Площа території громади, квадратних кілометрів	11372
5	Кількість закладів, що утримуються за рахунок бюджету органів місцевого самоврядування:	44
	- школи I-III ст.	2
	школи I-II ст.	5
	школи I ст.	1
	дитячі садки	2
	заклади позашкільної освіти	1
	культури	24
	фельдшерсько-акушерські пункти	8
	амбулаторії, поліклініки	1
	6	Наявність приміщень для розташування державних органів та установ, які реалізують повноваження щодо правоохоронної діяльності, пожежної безпеки, реєстрації актів цивільного стану та майнових прав, пенсійного забезпечення казначейського обслуговування, соціального захисту
7	Наявність приміщень для розміщення органів місцевого самоврядування	1

Всього до Щирецької територіальної громади увійшло 17 населених пунктів, включаючи селище, 13 сіл та 3 хутори (табл. 2.2).

Таблиця 2.2 – Дані щодо населених пунктів, які увійшли до складу Щирецької територіальної громади (станом на 1.01.2022)

№ з/п	Назви населених пунктів, включених до складу територіальної громади	Чисельність населення, чол.	Відстань до центру територіальної громади, кілометрів
1	смт. Щирець	5460	Адміністративний центр
2	с. Сердиця	285	4
3	с. Дмитре	590	4
4	с. Горбачі	692	5
5	с. Черкаси	310	7
6	с. Попеляни	309	4
7	с. Піски	689	3
8	с. Гуменець	267	6
9	с. Лани	1004	2
10	с. Соколівка	177	3
11	с. Никонковичі	335	2
12	с. Яструбків	63	4
13	с. Сороки	81	4
14	с. Льопи	25	3
15	хутір Одинокий	161	4
16	хутір Дуб'янка	45	4
17	хутір Шуфраганка	29	4

Щирецька селищна рада може розглядати й приймати рішення у сфері вирішення різноманітних питань, які її компетенції Конституцією України і законами, що прийняті у нашій країні. Питання, що можуть вирішуватися під час проведення пленарних засідань ради, включають:

- формування комісій селищної ради, обрання їх голів, прийняття рішення щодо чисельності комісій, складу осіб, які входять до цих комісій;
- розгляд й затвердження регламенту, що визначає роботу селищної ради;
- виробу виконавчого комітету ради, визначення кількісного й персонального складу даного органу, у разі потреби - прийняття рішення щодо зміни або розпуску цього органу управління громади;

- вибори секретаря Щирецької селищної ради, звільнення його із посади у відповідності із встановленими законодавством нормами;
- прийняття рішення щодо затвердження плану, за яким буде здійснюватися робота селищної ради, та звіту щодо його виконання;
- проведення процесу формування за поданням селищного голови інших виконавчих органів, що функціонують у раді;
- розгляд запитів, подання яких здійснюється депутатами селищної ради, прийняття певних рішень у відповідь на ці запити;
- заслуховування звітів, поданих депутатами селищної ради, які стосуються проведеної роботи ради, у тому числі щодо виконання доручень, поданих їм радою;
- інформування депутатів щодо звітів селищного голови по результатах діяльності, що була проведена виконавчими органами ради, у тому числі у сфері проведення ними регуляторної політики держави;
- прийняття рішення щодо висловлення недовіри селищному голові, а також дострокове припинення повноважень, якими він наділений;
- заслуховування підготовлених постійними комісіями Щирецької селищної ради звітів, а також посадових осіб та керівників виконавчих органів, що створені при Щирецькій селищній раді;
- прийняття радою положення, що регламентує організацію проведення місцевого референдуму щодо визначених актуальних питань, які виникають у житті громади;
- проведення дострокового припинення повноважень, якими наділені депутати ради;
- формування у Щирецькій громаді цільових фондів селищної ради;
- затвердження програм, що ставлять за мету досягнення соціально-економічного, культурного, духовного, екологічного розвитку територій, а також цільових програм, що реалізуються місцевим самоврядуванням;
- прийняття рішень, що передбачають вступ органу місцевого самоврядування до асоціацій, вихід із них, що здійснюється на добровільних

засадах;

- затвердження місцевого бюджету, а також внесення коректив до нього, затвердження звітності, що стосується стану виконання бюджету, що прийнятий селищною радою;

- проведення на території громади виборів місцевого самоврядування, проведення референдумів, виборів селищного голови, а також органів державної влади;

- встановлення згідно з Податковим кодексом України розмірів місцевих податків, зборів тощо.

Керівництво ради та виконавчого комітету Щирецької селищної ради включає:

- Васишина Олега Пахомовича – Щирецького селищного голову;
- Кардашук Оксану Михайлівну - секретаря ради;
- Онишка Ігоря Стефановича - першого заступника голови;
- Поповича Володимира Івановича - заступника голови з питань діяльності виконавчих органів;
- Нагірного Андрія Ярославовича - заступника голови з гуманітарних питань;
- Дмитраха Василя Євгеновича - секретаря виконкому та керуючого справами виконавчого комітету;
- Березовського Олега Борисовича - старосту Дмитрівського старостинського округу;
- Паук Любов Михайлівну - старосту Пісківського старостинського округу;
- Крочак Валентину Романівну - старосту Гуменецького старостинського округу;
- Голод Марію Михайлівну - старосту Соколівського старостинського округу.

Дані структурних підрозділів виконавчого комітету та апарату Щирецької селищної ради наведено у таблиці 2.3.

Таблиця 2.3 - Дані структурних підрозділів виконавчого комітету та апарату Щиренської селищної ради

№ п/п	Назва відділу	К-сть штатних одиниць
1	Відділ бухгалтерського обліку та звітності	8
2	Відділ фінансів, економічного розвитку, торгівлі та інвестицій	3
3	Відділ містобудування, архітектури та житлово-комунального господарства	3
4	Відділ земельних ресурсів	3
5	Відділ освіти	3
6	Відділ культури, молоді, спорту та інформаційної політики	4
7	Загальний відділ	4
8	Юридичний відділ та ведення кадрової роботи	3
9	Відділ «Центр надання адміністративних послуг»	5
10	Служба у справах дітей	3
11	Відділ соціальної роботи	3

Важливою складовою забезпечення економічного розвитку Щирецької територіальної громади виступає середній і малий бізнес. Він включає у себе малі й невеликі підприємства, які забезпечують поставку на ринок різноманітних споживчих товарів та послугам, сприяють проведенню структурних змін в економіці.

На території громади розташовано 250 ФОПів, що здійснюють сплату єдиного податку із фізичних осіб. Найбільша частка населення громади працює на підприємствах міста Львова, Щирця, Пустомит, а також навколишніх сіл територіальної громади.

Важливе значення із секторів економіки громади належить агропромислому комплексу. Виробництво сільськогосподарської продукції

здійснюється сімома сільськогосподарськими підприємствами та п'ятьма фермерськими господарствами. Перелік шкіл, які утримуються за рахунок бюджету Щирецької селищної ради, наведено у табл. 2.4.

Таблиця 2.4 - Перелік шкіл, які утримуються за рахунок бюджету Щирецької селищної ради

Кількість ступенів школи	Назва школи
Школи I-III ст.	Опорний заклад Щирецької загальноосвітньої школи № 1 I-III ступенів імені Героя України Богдана Ільківа
	Щирецька загальноосвітня школа № 2 I-III ступенів Щирецької селищної
2. Школи I-II ст.	Сердицький навчально-виховний комплекс Загальноосвітній навчальний заклад I-II ступенів- дошкільний навчальний заклад Щирецької селищної ради
	Соколівський навчально-виховний комплекс Загальноосвітній навчальний заклад I-II ступенів- дошкільний навчальний заклад Щирецької селищної ради
	Горбачівський навчально-виховний комплекс Загальноосвітній навчальний заклад I-II ступенів- дошкільний навчальний заклад Щирецької селищної ради
	Ланівська загальноосвітня школа I-II ступенів Щирецької селищної ради
	Дмитрівська загальноосвітня школа I-II ступенів Щирецької селищної ради
	Попелянська загальноосвітня школа I ступеня Щирецької селищної ради

На території Щирецької громади розміщено 23 заклади культури. Серед них народні ансамблі танцю «Щирчанка» та народний вокальний ансамбль

«Гомін», а також Щирецька дитяча музична школа Щирецької селищної ради Пустомитівського р-ну Львівської області та ряд народних домів: народний дім с. Піски; народний дім с. Дмитре; народний дім с. Горбачі; народний дім с. Черкаси; народний дім с. Лани; народний дім с. Гуменець; народний дім с. Соколівка; народний дім с. Никонковичі; народний дім с. Яструбків; народний дім с. Сердиця; народний дім смт. Щирець. Бібліотечні заклади розміщені у смт. Щирець, с. Сердиця, с. Лани, с. Попеляни, с. Дмитре, с. Горбачі, с. Піски, с. Соколівка, с. Никонковичі.

За рахунок бюджетного фінансування, що здійснюється Щирецькою селищною радою, також здійснюється утримання двох дитячих садочків: дошкільних навчальних закладів № 1 та № 2 смт. Щирець Щирецької селищної ради. Громада володіє 8-ма одиницями фельдшерсько-акушерських пунктів, що розташовані у с. Сердиця, с. Піски, с. Гуменець, с. Лани, с. Дмитре, с. Горбачі, с. Соколівка, с. Яструбків. Також у громаді здійснюється діяльність комунальної некомерційної установи «Амбулаторія загальної практики сімейної медицини Щирецької селищної ради».

Інформацію щодо виділення землі учасникам АТО на території Щирецької територіальної громади відображено на рис. 2.1.

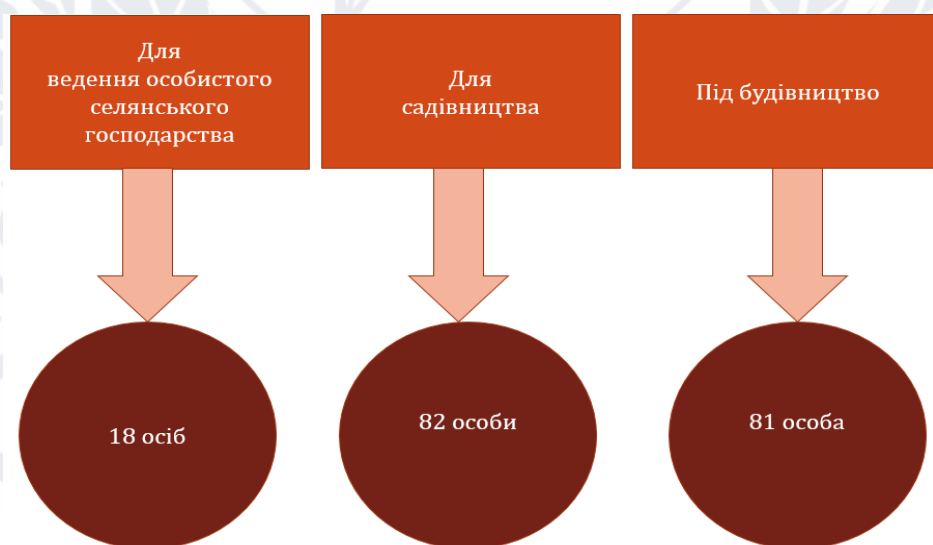

Рисунок 2.1 - Виділення землі учасникам АТО на території Щирецької територіальної громади

Рішення сесії Щирецької селищної ради щодо поводження з твердими побутовими відходами відображено на рис. 2.2.

Рисунок 2.2 – Основні рішення сесії Щирецької селищної ради щодо поводження з твердими побутовими відходами

Щирецькою селищною радою було реалізовано різноманітні мікропроекти на обласному та районному рівні. До обласних мікропроектів відносяться:

- встановлення дитячого ігрового майданчика, що розташований по вулиці Шевченка в смт. Щирець;
- проведення капітального ремонту даху ЗДО №1 смт Щирець;
- проведення капітального ремонту системи опалення Соколівського НВК I-II ступенів;

- проведення ремонту санвузлів Опорного закладу Щирецької ЗОШ №1 I-III ступенів імені Героя України Богдана Ільківа.

Залучення коштів на реалізацію обласних мікропроектів у Щирецькій територіальній громаді показано на рис. 2.3.

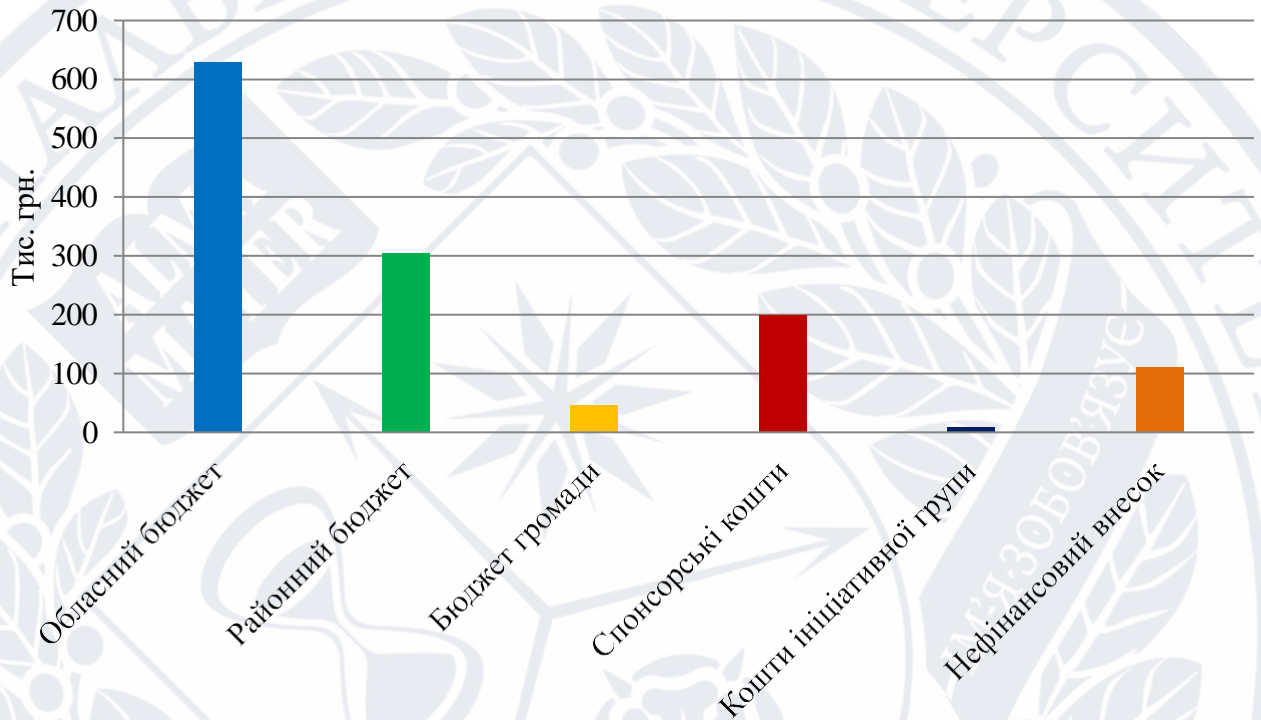

Рисунок 2.3 – Залучення коштів на реалізацію обласних мікропроектів у Щирецькій територіальній громаді

До районних мікропроектів, що реалізовані у громаді, відносяться: встановлення вуличного освітлення в с. Гуменець; встановлення вуличного освітлення в с. Соколівка.

У громаді було виготовлено проектно-кошторисну документацію на наступні комунальні об'єкти: дороги у смт. Щирець по вулицях: вул. О. Кобилянської, вул. Михайла Грушевського, вул. П. Адермаха, вул. Загородки, вул. Д. Галицького; дороги у с. Піски та с. Гуменець. Було також зроблено проектно-кошторисну документацію на реконструкцію народних домів у с. Дмитре, с. Горбачі, с. Соколівка.

2.2 Аналіз доходів селищної ради як джерел фінансового забезпечення розвитку Щирецької територіальної громади

До найбільших бюджетоутворюючих підприємств громади, від яких надходить найбільша питома вага надходжень до загального фонду бюджету, відносяться: ВТП «Фірма Старт», ТзОВ «Альба», ТзОВ «Балтом Україна», ТзОВ «Ейчкей Інвент», ТзОВ «Агродрім», ТзДВ « ПЗВЗ», ТзОВ «Західні аграрні традиції», ТзОВ «Гасер - Європа», МГПІ «Килина», ПП «Річіолі», ТзОВ «Захід-Агро МХП», ТзОВ «По-слоцьки», ТзОВ «Мрія Фармінг Львів», ТзОВ «Терранова-Агро», ТзОВ «Вечір у Львові», ПП «Гласс Стар», ТзОВ «Ама Композітес Україна» тощо.

Динаміка доходів Щирецької селищної ради у 2021-2022 роках відображена на рис. 2.4.

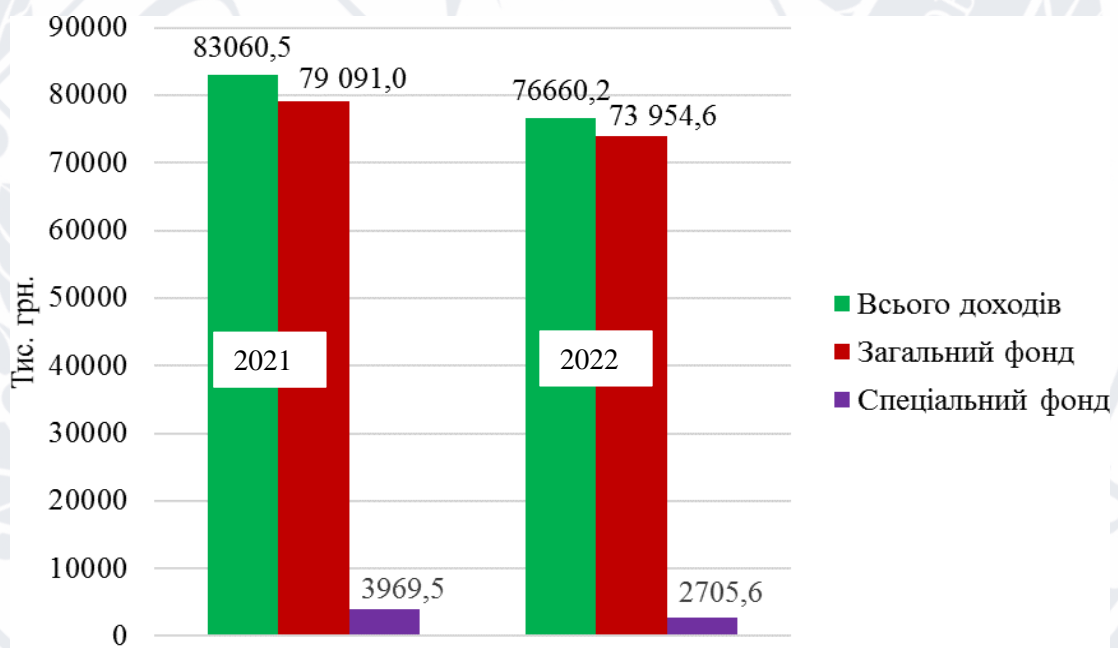

Рисунок 2.4 - Динаміка доходів Щирецької селищної ради у 2021-2022 роках

З даних рис. 2. бачимо, що у 2022 році порівняно з 2021 роком загальна сума доходів Щирецької селищної ради зменшилася на 6400,3 тис. грн., або на 7,7%. Такою ж негативною тенденцією до зменшення відзначалась також зміна

доходів по загальному фонду (на 5136,4 тис. грн., або 6,5%) та спеціальному фонду (на 1263,9 тис. грн., або 31,8%). Загальний обсяг доходів Щирецького селищного бюджету за 2022 рік був рівний 76660,2 тис. грн., з них доходи загального фонду – 73954,6 тис. грн., спеціального фонду – 2705,6 тис. грн.

Протягом звітнього періоду здійснено виконання завдання щодо мобілізації податків і платежів, що включені до загального фонду бюджету. Сума надходжень коштів до загального фонду, що є складовою селищного бюджету, без врахування офіційних трансфертів у 2022 році становила 30247330 грн., що складає 110,91 % від значення річного плану. На рис. 2.5 зображено структуру доходів селищного бюджету по загальному фонду від податкових джерел.

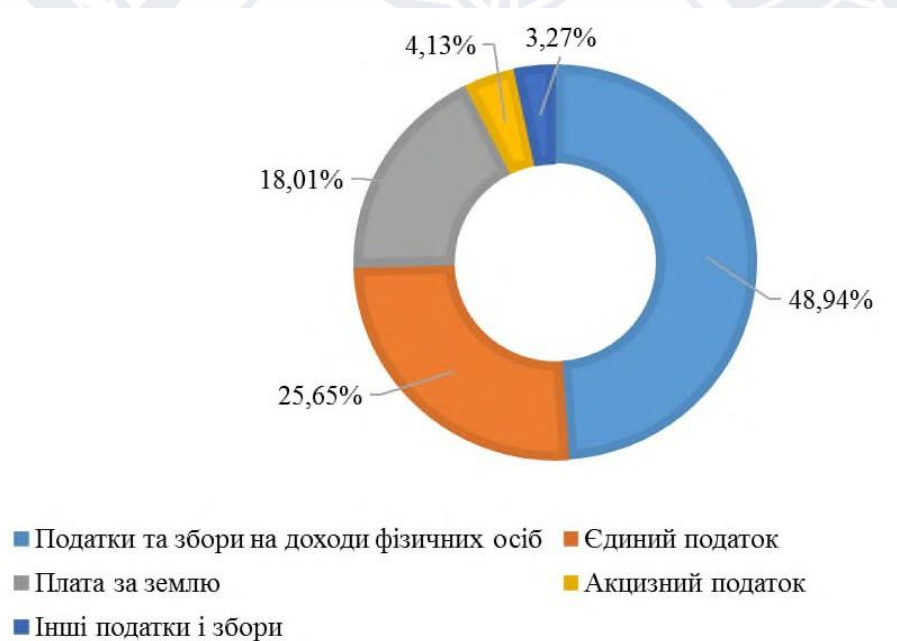

Рисунок 2.5 - Структура доходів Щирецького селищного бюджету по загальному фонду від податкових джерел

Найбільше податкових надходжень було одержано до селищного бюджету по загальному фонду у звітньому періоді з таких джерел:

- сума податків та зборів на доходи фізичних осіб складала 14801578 гривень, що становить 48,94% від усіх надходжень;
- сума єдиного податку дорівнювала 7757101 грн., що становило 25,65% від загальної структури всіх надходжень до бюджету;

- плата за землю, тобто земельний податок й орендна плата із юридичних та фізичних осіб становила 5447245 грн., що дорівнювало 18,01% у структурі всіх надходжень;

- акцизний податок рівний 1246982 гривень та складав 4,13% у структурі всіх надходжень, із нього пальне - 817225 гривень. Питома частка решти податків і зборів становила 3,27%, або 994424 гривень.

Окрім того, громада ще володіє резервами збільшення податку на доходи, отриманими фізичними особами, за рахунок здійснення перереєстрації підприємств, які мають окремі виробничі підрозділи, що здійснюють діяльність на території Щирецької територіальної громади, проте сплата податків якими здійснюється за місцем реєстрації. Надходження до спеціального фонду Щирецької громади за 2020 рік без врахування офіційних трансфертів становили 1919439 грн., із них: екологічний податок - 15579 гривень; неподаткові надходження - 1903860 гривень, в тому числі власні надходження - 1413509 гривень.

У 2022 році до бюджету селищної ради було забезпечене надходження трансфертів в обсязі 44493434 грн. Із них: базова дотація становила 13534300 грн.; дотація, що надійшла з місцевого бюджету на цілі здійснення видатків з утримання закладів освіти, охорони здоров'я, що передані громаді, та виплачена за рахунок відповідної додаткової дотації із державного бюджету – 1683000 грн.; освітня субвенція - 23830300 грн.; медична субвенція - 2118400 грн., вона була повністю була передана до районного бюджету Пустомитівського району в Пустомитівську ЦРЛ; субвенція із місцевого бюджету, що виникла за рахунок залишку коштів освітньої субвенції, який був утворений на початок бюджетного періоду, становила 37100 грн.; субвенція із місцевого бюджету, спрямована на надання державної підтримки особам, що мають особливі освітні потреби, проведена за рахунок субвенції із державного бюджету, дорівнювала 108 448 грн.; сума субвенції, що надійшла із місцевого бюджету на цілі забезпечення якісної, доступної сучасної загальної середньої освіти під назвою «Нова українська школа», яка була сплачена за рахунок відповідної субвенції із

державного бюджету становила 574280 грн.; інші субвенції із місцевого бюджету були в сумі 1134500 грн., з них освоєно 1103634 грн., а решта повернуто в обласний бюджет. Динаміка доходів від обмінних і необмінних операцій за даними звітів про фінансові результати Щирецької селищної ради наведено у табл. 2.5.

Таблиця 2.5 – Динаміка доходів від обмінних і необмінних операцій за даними звітів про фінансові результати Щирецької селищної ради

Показники	2020 р.	2021 р.	2022 р.	Відхилення	
				2021 р. від 2020 р.	2022 р. від 2021 р.
Доходи від обмінних операцій					
Бюджетні асигнування	62843103	52985827	56899822	9857276	3913995
Доходи від надання послуг (виконання робіт)	487111	637854	371765	150743	-266089
Доходи від продажу активів	16500	2059	8257	-14441	6198
Інші доходи від обмінних операцій	1500	9000	3529	7500	-5471
Усього доходів від обмінних операцій	63348214	53634740	57283373	-9713474	3648633
Доходи від необмінних операцій					
Трансферти	8684837	8775983	4580680	91146	-4195303
Інші доходи від необмінних операцій	-	213494	682916	213494	469422
Усього доходів від необмінних операцій	8684837	8989477	5263596	304640	-3725881
Усього доходів	72033051	62624217	62546969	-9408834	-77248

Як бачимо з табл. 2.6, доходи Щирецької селищної ради від обмінних операцій займали найбільшу частку у загальній структурі її доходів згідно даних Звіту про фінансові результати даного органу місцевого самоврядування. Зокрема, у 2022 році їх частка становила 91,6% відсотків, а частка доходів від

необмінних операцій була відповідно рівною 8,4%. Щодо динаміки даного показника, то у 2021 році відбулося значне падіння його величини порівняно з 2020 роком – на 9713474 грн., або на 15,3%, а в 2022 році – зростання порівняно з рівнем минулого року на 6,8%. У 2020 році спостерігалось скорочення доходів селищної ради від надання послуг (виконання робіт) на 266089 грн. та інших доходів від обмінних операцій – на 5471 грн. Поряд з цим за цей період зросли суми бюджетних асигнувань (на 3913995 грн.) та доходів від продажу активів (на 6198 грн.). Бюджетні асигнування при цьому займали найбільшу частку у структурі доходів від обмінних операцій, що становила у 2010 році 99,3%.

Що стосується динаміки доходів від необмінних операцій, то протягом досліджуваного періоду вона була позитивною у 2021 році (приріст 304640 грн.) та негативною у 2022 році (падіння на 3725881 грн.). Переважну частку у структурі доходів, що були одержані від необмінних операцій, у 2022 році склали трансферти – 87,0%, а решту становили інші доходи від необмінних операцій - 13,0%.

2.3 Аналіз видатків селищної ради на цілі забезпечення діяльності й розвитку громади

Розвиток селища міського типу Щирець та навколишніх сіл Щирецької громади у 2018-2020 роках був націлений на забезпечення результативної роботи діючих підприємств, зростання духовного, освітнього, фізичного, культурного рівня населення, а також стабільне підтримання галузі охорони здоров'я, та довкілля, забезпечення середовища, сприятливого для впровадження цільових програм та проектів, проведення заходів із підтримання національних традицій, збереження історичної спадщини, створення передумов задля належного рівня життя людей.

Динаміку видатків Щирецької селищної ради у 2021-2022 роках зображено графічно на рис. 2.6.

Рисунок 2.6 – Динаміка видатків Щирецької селищної ради у 2021-2022 роках

За результатами 2022 року із бюджету Щирецької селищної ради було здійснено видатків на суму 71817905 гривень, у тому числі із загального фонду – 65134703 гривень, із спеціального фонду – 6683202 гривні.

На цілі утримання органу місцевого самоврядування із загального фонду бюджету у 2022 році було виділено 14113540 грн. та проведено видатків в обсязі 13385836,39 грн., що становить 94,84% від значення даного показника уточненого річного плану. Найбільша частка коштів була витрачена на виплату заробітної плати, включаючи нарахування - 13015426,93 гривень, що становить 97,23% від загального обсягу видатків; у той же час на придбання обладнання, інвентаря, предметів, матеріалів було спрямовано 106187,54 гривень, на оплату послуг, окрім комунальних - 190705,47 гривень. Видатки на оплату комунальних послуг склали 69927,65 гривень, інші видатки - 3228,80 гривень.

Із спеціального фонду за вказаний період було здійснено видатків в обсязі 20309,48 гривень, із них витрати на меблі, безоплатно отримані для приміщення ЦНАПу і відділу соціальної роботи, становили 167457,48 гривень, а 28400

гривень складала витрати на розробку ПКД на реалізацію проєкту капітального ремонту даху Вартової будівлі та 7452 гривень - на експертизу ПКД.

У 2022 році у сфері освіти проведено касових видатків 43998321,92 гривень, з них із загального фонду - 41800608 гривень, а спеціального фонду - 2197714 гривень. Використання коштів було здійснено таким чином: оплата праці з нарахуваннями у сумі 38129332 гривень (91,21% від всього обсягу видатків), на продукти харчування – 451950 гривень, придбання обладнання, інвентаря, предметів, матеріалів – 1104897 гривень, оплату послуг, окрім комунальних - 81355678 гривень, видатки на відрядження становили 4058 грн., на оплату комунальних послуг 1270097 гривень, інші видатки дорівнювали 9550 гривень, а капітальні видатки - 1889218 гривень.

На цілі охорони здоров'я у 2022 році із загального фонду було використано 299153 гривень, що складає 76,18% від уточненого плану. Ці кошти витрачені в якості субсидії і поточних трансфертів підприємствам, установам й організаціям для проведення оплати за комунальні послуги, енергоносії у сумі 114678 гривень, на цілі боротьби із коронавірусною інфекцією в обсязі 184475 гривень. Із спеціального фонду було використано 237945 гривень на придбання сучасного лабораторного обладнання (4 шт.) для КНП «АЗПСМ» згідно з умовами реалізації мікропроєкту.

На вирішення завдань соціальний захисту, соціального забезпечення касові видатки загального фонду становили 236700 гривень при річному плані 365700 гривень, що рівне 66,54% від обсягу річних призначень. У 2020 році було проведено виплат одноразової матеріальної допомоги 74 учасникам АТО/ООС, присвяченої Дню захисника Вітчизни, а також надано одноразову матеріальну допомогу сорока дев'яти сім'ям на цілі вирішення їх соціально-побутових проблем в обсязі 84500 гривень, та надано грошову допомогу п'ятьом членам сімей воїнів, що загинули в АТО й родин Героїв Небесної Сотні в обсязі 25000 грн. для вирішення їх матеріально-побутових проблем. На 500 грн. було закуплено призів для дітей, що стали переможцями конкурсу малюнків, а 44200 гривень було спрямовано на організацію поїздок, придбання подарунків для сто

двадцяти п'яти дітей у громаді.

Фінансування сфери культури у 2022 році за кошти загального фонду здійснювалося у сумі 2940046 гривень, або 88,51%. Більша частина цих коштів було використано на оплату праці, включаючи нарахування – 2514664 гривень (85,54% від загального обсягу здійснених видатків), придбання обладнання, інвентаря, предметів, матеріалів – 243830 гривень, оплату послуг (не враховуючи комунальних) – 58672 гривень, сплату комунальних послуг – 122632 гривень, а також інші видатки – 245 грн. Поряд з цим за спеціальним фондом було використано 658775 гривень.

У 2022 року з місцевого бюджету Щирецької громади здійснено видатків на цілі розвитку фізичної культури та спорту на суму 44144 грн. (88,29% від уточненого плану). Під час участі у спортивних заходах Щирецькій громаді вдалося вибороти перші місця серед громад Львівщини.

Із селищного бюджету у 2022 році здійснено видатки для житлово-комунального господарства у сумі 2010006 гривень із загального фонду, що становить 82,61% від значень уточнених планових показників. Найбільша частина коштів була виділена забезпечення функціонування мережі вуличного освітлення, а також підтримку Щиренького СЖКП «Ранкове», а саме 2002006 гривень, у тому числі 1637206 грн. із загального фонду та 364 800 гривень грн. для закупівлі трактора й навісного обладнання до нього за рахунок коштів спеціального фонду.

У 2022 році із місцевого бюджету були здійснені видатки із загального та спеціального фондів бюджету на цілі здійснення заходів із землеустрою в обсязі 35095 гривень, що становить 45,23% до значення уточнених показників. На будівництво об'єктів, що відносяться до житлово-комунального господарства Щирецької громади, було виділено 957535 гривень, на будівництво установ та закладів освіти - 49998 грн., на розроблення схем, що стосується планування і забудови територій - 93029 грн., на утримання і розвиток автодоріг і дорожньої інфраструктури – 238054 гривень.

Дані аналізу динаміки витрат Щирецької селищної ради за обмінними та необмінними операціями та фінансові результати за 2020-2022 рр. наведені у табл. 2.6.

Таблиця 2.6 – Динаміка витрат Щирецької селищної ради за обмінними та необмінними операціями та фінансові результати за 2020-2022 рр.

Показники	2020 р.	2021 р.	2022 р.	Відхилення	
				2021 р. від 2020 р.	2022 р. від 2021 р.
Витрати за обмінними операціями					
Витрати на виконання бюджетних програм	61860933	54820632	60446800	-763284	5626168
Витрати на виготовлення продукції (надання послуг, виконання робіт)	301113	393734	297047	92621	-96687
Інші витрати за обмінними операціями	28491	54099	23071	25608	-31028
Усього витрат за обмінними операціями	62190537	55268465	60766918	-6922072	5498453
Витрати за необмінними операціями					
Трансферти	8684837	8775983	4580680	91146	-4195303
Інші витрати за необмінними операціями	948753	127100	186500	-821653	59400
Усього витрат за необмінними операціями	9630620	8903083	4767180	-727537	-4135903
Усього витрат	71821157	64171548	65534098	-7649609	1362550
Профіцит/дефіцит за звітний період	211894	-1547331	-2987129	-1759225	-1439798

Як бачимо з табл. 2., витрати Щирецької селищної ради за обмінними операціями у 2021 році знизилися на 6922072 грн., а у 2022 році – збільшилися на 5498453 гривень порівняно із попереднім роком. Витрати за необмінними операціями стабільно спадали у 2020-2021 роках. Динаміка елементів витрат Щирецької селищної ради за обмінними операціями наведена у табл. 2.7.

Таблиця 2.7 – Динаміка елементів витрат Щирецької селищної ради за обмінними операціями

Види елементів витрат	2020 р.	2021 р.	2022 р.	Відхилення	
				2021 р. від 2020 р.	2022 р. від 2021 р.
Витрати на оплату праці	35153005	38050484	44336966	2897479	6286482
Відрахування на соціальні заходи	5998898	8388912	10281055	2390014	1892143
Матеріальні витрати	18820520	6083548	3641106	-12736972	-2442442
Амортизація	2189623	2691422	2484720	501799	-206702
Інші витрати	28491	54099	23071	25608	-31028
Усього	62190537	55268465	60766918	-6922072	5498453

Аналізуючи динаміку елементів витрат за обмінними операціями, робимо висновок, що у 2021 році їх сума скоротилася на 6922072 грн. порівняно з попереднім роком, а у 2022 році відповідно зросла на 5498453 грн. При цьому позитивними тенденціями відзначалися кошти на оплату праці й відрахування на соціальні заходи, а негативними – амортизація, матеріальні витрати, інші витрати.

Структура елементів витрат за обмінними операціями за 2021 р. відзначалася тим, що частка матеріальних витрат у ній скоротилася на 19,25%. У той же час збільшилась частка витрат на оплату праці (на 12,33%), відрахувань на соціальні заходи (на 5,53%), амортизації (на 1,35%) та інших витрат (на 0,05%).

Структура елементів витрат за обмінними операціями за 2022 році показана на рис. 2.7.

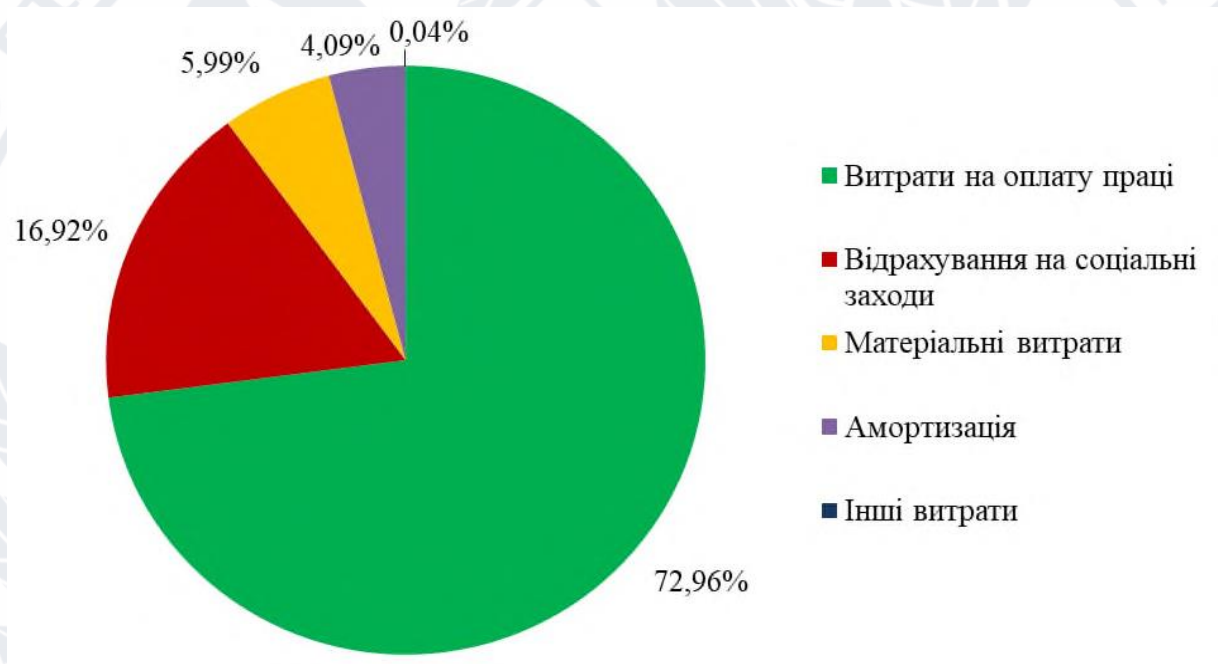

Рисунок 2.7 - Структура елементів витрат селищної ради за обмінними операціями за 2022 р.

За попередньо наведеними даними та даними рис. 2 робимо висновок, що у структурі елементів витрат за обмінними операціями у 2022 році порівняно з попереднім періодом на 4,11% зросла частка витрат на оплату праці, а також на 1,74% - відрахувань на соціальні заходи. Частка решти операційних витрат скоротилась.

У табл. 2.8 наведено видатки бюджету (кошторису) Щирецької територіальної громади за функціональною класифікацією видатків.

Таблиця 2.8 - Видатки бюджету (кошторису) Щирецької територіальної громади за функціональною класифікацією видатків

Напрямок діяльності	2020р.	2021 р.	2022 р.	Відхилення (+,-)	
				2021 р. від 2020 р.	2022 р. від 2021 р.
Загальнодержавні функції	8563014	21722963	17112774	13159949	-4610189
Економічна діяльність	8708317	503334	333732	-8204983	-169602
Житлово-комунальне господарство	1841793	716071	372800	-1125722	-343271
Охорона здоров'я	8263764	-	-	- 8263764	-
Духовний та фізичний розвиток	5114812	5845187	5930970	730375	85783
Освіта	38424570	35256893	11597322	-3167677	-23659571
Соціальний захист та соціальне забезпечення	904887	127100	186500	-777787	59400
Усього	71821157	64171548	65534098	-7649609	1362550

У результаті аналізу видатків бюджету (кошторису) Щирецької територіальної громади за функціональною класифікацією видатків можна простежити основні тенденції.

Структура видатків бюджету (кошторису) за функціональною класифікацією видатків та кредитування бюджету за 2020 р. наведена на рис. 2.8.

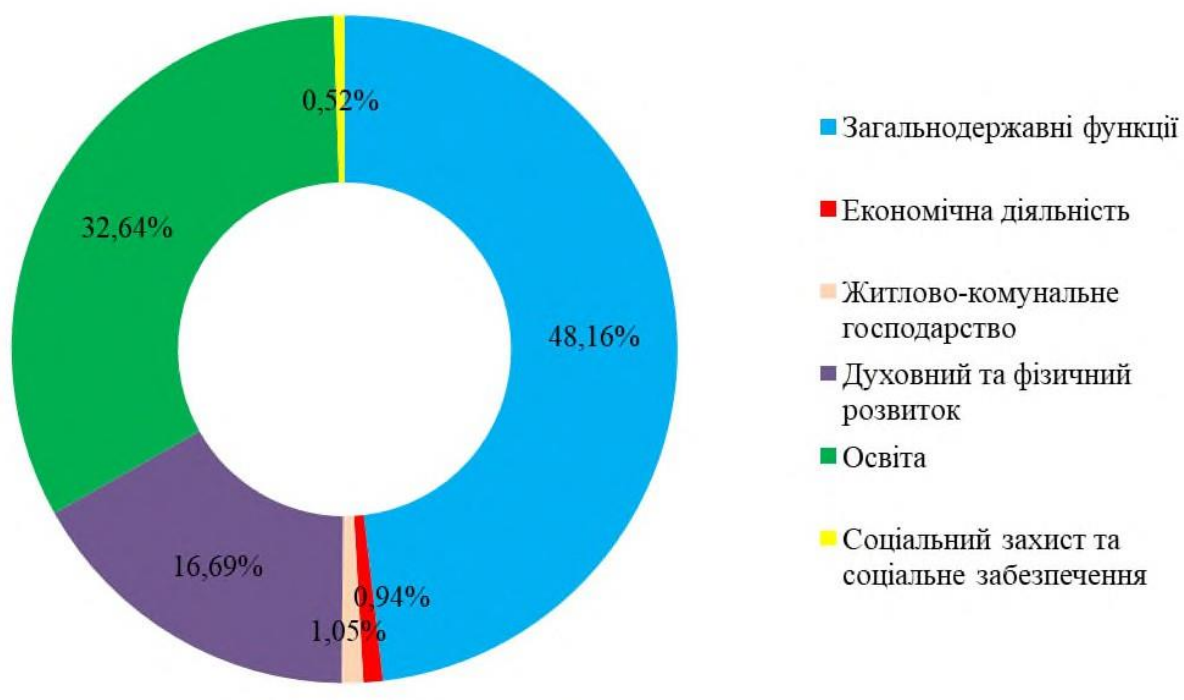

Рисунок 2.8 - Структура видатків бюджету (кошторису) за функціональною класифікацією видатків та кредитування бюджету за 2022 р.

Згідно даних рис. 2.8 у структурі видатків бюджету найбільша частка припадала на видатки, спрямовані на забезпечення реалізації загальнодержавних функцій, а саме 48,16%. На другому місці за вагою у структурі перебували видатки на освіту – 32,64%, на третьому - видатки на духовний та фізичний розвиток (16,69%). Менш вагомими у загальній структурі були видатки на житлово-комунальне господарство (1,05%), економічну діяльність (0,94%), а також соціальний захист, соціальне забезпечення (0,52%). Отже, такі важливі сфери як забезпечення соціального захисту жителів громади, економіка, ЖКГ є недофінансованими і займають дуже незначну частку загальних видатків бюджету Щирецької громади.

Висновки до розділу 2

У 2022 році порівняно з 2021 роком загальна сума доходів Щирецької селищної ради зменшилася на 6400,3 тис. грн., або на 7,7%. Такою ж негативною тенденцією до зменшення відзначалась також зміна доходів по загальному фонду (на 5136,4 тис. грн., або 6,5%) та спеціальному фонду (на 1263,9 тис. грн., або 31,8%). Загальний обсяг доходів Щирецького селищного бюджету за 2020 рік складав 76660,2 тис. грн., з них доходи загального фонду – 73954,6 тис. грн., спеціального фонду – 2705,6 тис. грн.

За результатами 2022 року із бюджету Щирецької селищної ради було здійснено видатків на суму 71817905 гривень, у тому числі із загального фонду – 65134703 гривень, із спеціального фонду – 6683202 гривні. У структурі видатків бюджету найбільша частка припадала на видатки, спрямовані на забезпечення реалізації загальнодержавних функцій, а саме 48,16%. На другому місці за вагою у структурі перебували видатки на освіту – 32,64%, на третьому - видатки на духовний та фізичний розвиток (16,69%). У той же час такі важливі сфери як забезпечення соціального захисту жителів громади, економіка, ЖКГ є недофінансованими і займають дуже незначну частку загальних видатків бюджету Щирецької громади.

РОЗДІЛ 3

ШЛЯХИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ ЩИРЕЦЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

3.1 Заходи із розширення використання інформаційно-комунікаційних технологій у діяльності Щирецької селищної ради

На сучасному етапі активно проходить процес формування інформаційного суспільства. Таке суспільство відзначається тим, що у ньому кожен його учасник може створювати інформацію, знання, отримувати доступ до них, використовувати, здійснювати обмін знаннями, що відкриває перед окремими людьми і суспільством загалом здатність якнайбільш повної реалізації існуючого потенціалу, що у підсумку сприятиме підвищенню якості життя громадян та розвитку суспільства в цілому. Завдяки розвиненій інформаційній інфраструктурі з'являються вагомі передумови зростання конкурентоспроможності окремих громад та держави. Інформаційний ринок при цьому відіграє є важливою складовою формування ресурсної бази територіальних громад поряд із ринками праці, капіталу та природних ресурсів. Наша країна не залучена до цих об'єктивних процесів, але й у ній на різних рівнях відбувається всебічна підтримка проведення цілеспрямованих перетворень, спрямованих та загальну інформатизацію вітчизняного суспільства, що відбувається у рамках концепції запровадження електронного урядування.

Завдяки впровадженню інноваційних технологій у діяльності органів місцевого самоврядування буде досягтися підвищення інформаційної відкритості органів влади, налагодження ефективних зв'язків влади із громадськістю. А це, у свою чергу, потребує використання певних базових підходів, на яких базуватиметься побудова базових теоретичних моделей та практичних програмних механізмів. Багаторічний досвід співпраці органів місцевої влади із громадськістю говорить про те, що завдяки доброму

налагодженню зв'язки між ними створюються передумови для забезпечення ефективної взаємодії між людьми, узгодження інтересів влади і населення територіальної громади, що сприяє утворенню клімату довіри, сприяючи стабілізації різноманітних процесів у громаді.

Отже, на сьогоднішній день актуальними завданнями функціонування органів місцевої влади виступають удосконалення інформаційної складової їх діяльності, зменшення потенційних можливостей корупції завдяки підвищенню прозорості процесу прийняття рішень, зростання якості й оперативності надання послуг на місцевому рівні.

Широке впровадженням інформаційних технологій у роботу органів державної влади виникає можливість створення електронної демократії, тобто системи, що дозволяють більшості громадян активніше впливати на процеси управління у громадах та державі у цілому. Формування базових засад, що дозволяють забезпечити участь людини у прийнятті державних рішень, сприятиме посиленню впливу на формування й забезпечення реалізації державної політики, розв'язання завдань місцевого розвитку, підвищенню прозорості й підзвітності громадянам органів влади. А це є і виступає головними завданнями, що повинні бути забезпечені завдяки розвитку електронної демократії на місцевому рівні.

Можна назвати різні складові електронного управління, серед яких виділяються:

- електронне інформування громадян, що здійснюється органами державної та місцевої влади. При цьому влада є більш відкритою для жителів. Електронний простір дозволяє поширити прийняті документи та висвітлювати рішення, що реалізуються у громаді;

- електронна взаємодія між громадянами і державними органами, що виступає механізмом налагодження спілкування людей та представників влади за допомогою віртуального простору в реальному масштабі часу, включаючи обговорення прийнятих рішень, висловлення позиції з визначених питань, що стосуються громади. Шляхом подання звернення до електронної приймальної зі

своїм листом, громадянин має змогу одержати відповіді на поставлені ним запитання;

– здійснення електронного обслуговування громадян державними органами. Прикладом цього виступає одержання громадянами необхідних документів згідно поданих електронних запитів, подача електронних податкових декларацій, проведення електронної реєстрації встановлених правових актів, зокрема, прав володіння власністю, договорів, доручень.

Завдяки ефективному обміну інформацією між владою і громадськістю зростає рівень прозорості, відкритості, демократизації роботи влади, зміцнення сучасного цивільного суспільства.

Електронне урядування виступає однією з форм організації державного управління, що за рахунок широкого впровадження інформаційно-комунікаційних технологій дозволяє забезпечити підвищення ефективності, прозорості, відкритості роботи органів державної влади й місцевого самоврядування, а також створює передумови для надання у дистанційному режимі пакету державних послуг, спрямованих на задоволення потреб людини, суспільства, бізнесу, держави.

Слід відмітити, що впровадження електронного урядування передбачає використання значних фінансових, матеріальних, інтелектуальних ресурсів, вимагаючи розв'язання значної сукупності технологічних, організаційних, правових та інших проблем, тобто є достатньо складним процесом.

З метою розвитку інформаційного забезпечення діяльності Щирецької територіальної громади необхідно налагодити електронний документообіг та інші інструменти електронного урядування, що буде спрощувати процес комунікацій у селищній раді, забезпечувати можливість консультування та інформування громадян щодо діяльності органів виконавчої влади, місцевого самоврядування, сприятиме спрощенню надання адміністративних послуг населенню та бізнесу, забезпечить можливість звернень громадян до органу місцевої влади шляхом використання інформаційних технологій. Пропонуємо впровадити у Щирецькій громаді систему електронного документообігу DocProf.

Впровадження системи електронного документообігу створить передумови для оперативного опрацювання звернень, що були подані громадянами та юридичними особами. Це приведе до зменшення часу надходження звернення до виконавців, значно скоротить термін опрацювання та формування необхідних документів.

Завдяки організації електронного документообігу в органах державної влади та місцевого самоврядування виникають передумови формування єдиної інфраструктури, яка включає міжвідомчий обмін даними, що подаються в електронній формі, а також налагодження обміну різними електронними документами між структурними елементами органів виконавчої влади, що відбувається на основі досягнення повної сумісності використовуваних ними ресурсів.

Покращення надання населенню Щирецької територіальної громади адміністративних послуг з використанням інформаційних технологій є досить актуальним у діяльності досліджуваного органу місцевого самоврядування. Це також стосується надання таких адміністративних послуг як надання суб'єктами підприємницької діяльності різноманітних дозволів; потребою інформування підприємців стосовно дозвільних процедур, підготовки документів для отримання даних дозволів. Загалом використання інформаційних технологій у роботі селищної ради буде сприяти зростанню відповідальності за надання якісних послуг населенню і підвищенню ефективності діяльності органу місцевого самоврядування.

Значний ефект від організації надання послуг у Щирецькій громаді в електронному вигляді буде одержаний завдяки тому, що надання цих послуг дозволяє оптимізувати звернення до органів державної влади та місцевого самоврядування, покращити їх взаємодію між собою, що буде досягнуто за рахунок інтеграції між різними відомчими інформаційними систем, які підтримують відповідні процеси, а також проведення автоматизації процедур, які забезпечують обмін інформацією між ними.

Завдяки налагодженню взаємодії органів державної влади та місцевого самоврядування із організаціями, громадянами у Щирецькій територіальній громаді за допомогою використання електронного обігу документів виникне можливість скорочення часу надання державної послуги, зниження витрат та зусиль, які виникають у випадку особистого звернення людини в органи управління.

Громадськість громади також потребує можливості подання органам державної влади, Щирецькій селищній раді в електронному вигляді різноманітних пропозицій, які стосуються напрямів поліпшення їхньої діяльності, умов життя населення громади, урегулювання суспільних відносин, розвитку громади в цілому.

На нашу думку, Щирецька громада має достатньо причин, передумов та можливостей задля впровадження новітніх підходів у сфері управління місцевим розвитком. Зокрема, доцільним буде на офіційному Web-сайті Щирецької селищної ради впровадити сервіс звернень громадян. За допомогою цього сервісу кожен мешканець громади при наявності доступу до мережі Інтернет зможе самостійно відправити своє звернення до органу місцевої влади.

Наявний стан офіційного веб-сайту громади на даний час не відповідає необхідному рівню інформаційного забезпечення, що створює бар'єри щодо доступу до інформації та налагодження її ефективного обігу у громаді.

Впровадження сучасних інформаційних технологій у діяльність Щирецької селищної ради забезпечуватиме такі очікувані локальні результати:

- підвищиться публічність та прозорість місцевої влади;
- буде досягнуто скорочення термінк опрацювання документів, зокрема, звернень мешканців громади;
- відбудеться скорочення витрат часу та ресурсів селищної ради на опрацювання та обіг інформації;
- спроститься обмін інформацією між громадянами, службовцями ради, державними структурами, бізнесом;

- буде забезпечено оперативний доступ до публічної інформації, яка стосується діяльності місцевого органу виконавчої влади, місцевого самоврядування.

Найбільш ймовірними ризиками даного проекту виступають:

1) фінансові – небезпека браку фінансування задля реалізації проекту у повному обсязі. Попереджувальні заходи для уникнення цього виду ризику виступають пошук додаткових джерел фінансування, залучення фондів міжнародної технічної допомоги, приватних інвесторів;

2) кадрові – нестача кваліфікованих кадрів, що будуть забезпечувати використання інформаційних технологій. Попереджувальні заходи – навчання молодих спеціалістів;

3) управлінські – недостатньо кваліфіковане здійснення управління проектом. Заходи для уникнення ризику передбачають проведення короткострокового навчання для команди проекту з основ управління проектами; залучення кваліфікованих функціональних спеціалістів ОМС під загальним керівництвом голови Щирецької громади.

Прогнозовані капітальні витрати, які необхідно здійснити на впровадження сучасних інформаційних технологій у діяльність Щирецької селищної ради на 2022 рік, показані у табл. 3.1.

Таблиця 3.1 - Планові капітальні витрати на реалізацію проекту впровадження сучасних інформаційних технологій у діяльність Щирецької селищної ради на 2022 рік

Вид витрат	Сума витрат, тис. грн.
Закупівля та обслуговування програмного забезпечення	250,0
Навчання персоналу	25,0
Комп'ютерна техніка, меблі	55,0
Заходи з роз'яснювальної роботи серед мешканців	10,0
Розробка проекту	20,0
Всього	360,0

Між усіма складовими ефекту від застосування техніко-технологічних інновацій у роботі Щирецької громади існує взаємозв'язок. Так, наприклад, від впровадження у процес роботи муніципальної установи сучасних інформаційних технологій та впровадження нової техніки (технічний ефект) виникають такі явища: збільшується інформаційна потужність (ресурсний ефект), зростає залучення висококваліфікованих працівників, виникає необхідність перекваліфікації персоналу, забезпечується процес більшої відкритості діяльності селищної ради та ширшої участі людей в управлінні громадою що в свою чергу призводить до виникнення соціального ефекту. Прогнозовані поточні витрати на проєкт впровадження сучасних інформаційних технологій у діяльність Щирецької селищної ради відображено у табл. 3.2.

Таблиця 3.2 - Прогнозовані поточні витрати на проєкт впровадження сучасних інформаційних технологій у діяльність Щирецької селищної ради

Вид витрат	Сума витрат, тис. грн.
Оплата праці	144,0
Нарахування за зарплату	31,7
Амортизація	45,0
Електроенергія	10,5
Інші витрати	6,0
Всього	237,2

Вважаємо, що застосування нових прогресивних методів управління та інноваційних механізмів у сфері використання сучасних інформаційних технологій дозволить удосконалити взаємодію досліджуваного органу влади з громадськістю, суб'єктами господарювання, організувати ефективний електронний документообіг, забезпечити можливість звернення громадян до органів місцевої влади через інформаційні технології, що сприятиме зменшенню корупції та розвитку демократії на рівні громади.

3.2 Заходи щодо удосконалення організаційної структури Щирецької селищної ради як інструменту розвитку громади

Комунікаційна стратегія є важливою для реалізації загальної стратегії розвитку Щирецької територіальної громади, вона спирається на визначені у ній цілі та встановлені завдання. Комунікаційна стратегія повинна бути націлена на зростання дієвості співпраці органу місцевого самоврядування і жителів громади щодо створення комфортних умов проживання на даній території, досягнення цілей та завдань, які реалізуються згідно Стратегії розвитку територіальної громади, різноманітних проектів та програм, які реалізуються на території громади, у тому числі Програми соціально-економічного розвитку. Варто відмітити, що розробка комунікаційної стратегії повинна здійснюватися із залученням усіх зацікавлених сторін - представників влади, громадськості, експертів, місцевого бізнесу, із використанням усіх можливих інструментів розвитку місцевої демократії. Завдяки цьому формується почуття причетності людей до процесу управління громадою, відчуття особистої відповідальності за процеси, що проходять у житті громади. Тільки за умови спільного проведення кропіткої роботи буде можливість досягнення того результату співпраці, який справді сприятиме зростанню громади, а не лише покращуватиме звітність у сфері розроблених у громаді стратегічних документів її розвитку.

Питання комунікації виступає дуже важливим аспектом життя Щирецької територіальної громади. При цьому важливо пам'ятати, що дана комунікація не повинна полягати тільки у процесі інформування громадськості щодо раніше прийнятих рішень чи реалізованих проектів.

Комунікація повинна бути ефективним управлінським засобом розвитку й реалізації заходів, які необхідно реалізувати задля досягнення поставлених у громаді цілей. Звідси робимо висновок, що комунікативна діяльність у Щирецькій територіальній громаді має здійснюватися стратегічно, бути систематичною, продуманою, регулярною, належним чином підлягати моніторингу. Стратегічна комунікація передбачає налагодження зв'язку

релевантним способом правильного меседжу послання із відповідною цільовою аудиторією.

Комунікації Щирецької селищної ради є двостороннім процесом, налагодження успішного спілкування вимагає спеціальних підходів, орієнтованих на потреби аудиторії, забезпечення надійного зворотного зв'язку, а не лише односторонньої передачі інформації. При використанні стратегічних комунікацій вони виступають інструментом досягнення поточних та майбутніх цілей, реалізації завдання налагодження партнерства та конструктивного діалогу між членами громади, владою, бізнесом. Важливим аспектом виступає те, що стратегічні комунікації Щирецької селищної ради повинні включати діяльність із вивчення громадської думки. Вони є методом, що забезпечує на локальному рівні залучення громадськості у процес прийняття рішень, а також моніторинг настроїв начелення громади та забезпечення міжособистісного діалогу, що формується між керівниками громади та її жителями.

Комунікаційна стратегія Щирецької селищної ради повинна бути представлена як важливий внутрішній документ. Вона має виступати керівництвом для забезпечення будь-якої діяльності, що охоплює залучення засобів масової інформації, зв'язків із громадськістю, що здійснюються селищною радою. Проте цей документ повинен бути гнучким, його можна змінювати, доповнювати, адаптовувати відповідно з новими потребами, що виникають і є актуальними для громади. Комунікаційна стратегія повинна відігравати ключову роль у розвитку громади і давати реальний результат, а не лише мати вигляд продукту спільної діяльності зацікавлених сторін у громаді, що практично належним чином не діє.

В основу комунікаційної стратегії Щирецької громади повинна бути покладена головна ідея - концепція позиціонування, що має бути донесена органом місцевого самоврядування до ключових (цільових) аудиторій.

Вважаємо, що завданнями комунікаційної стратегії Щирецької селищної ради виступають:

- визначення спільного бачення завдань. Для цього необхідно провести узгодження того, як саме комунікації будуть сприяти досягненню загальних цілей розвитку громади, встановити спільні інтереси, потреби, цілі і проблеми, що існують у галузі комунікацій;
- проведення діагностики - систематизації наявних процесів, заходів, ресурсів тощо;
- визначення головних напрямів, фокусування зусиль на пріоритетних цілях та напрямках в умовах обмежених ресурсів;
- визнання того, яка діяльність повинна бути змінена чи припинена зовсім;
- організація роботи – планування ресурсів і процесів задля досягнення стратегічних цілей розвитку;
- встановлення реалістичних очікувань;
- запровадження критеріїв оцінки результативності втілення комунікативної стратегії;
- налагодження зворотнього зв'язку взаємодії між місцевим самоврядуванням і цільовими групами, залучення мешканців Щирецької громади до процесу прийняття рішень;
- посилення промоції громади та Щирецької селищної ради.

Комплексна комунікаційна стратегія Щирецької селищної ради має містити такі види комунікацій:

- зовнішні комунікації, що включає зв'язки органу місцевого самоврядування із середовищем, що виходить за рамками даної установи, зокрема, із різноманітними цільовими групами такими як мешканці, партнери, бенефіціари, лідери громади, благодійники тощо), а також засобами масової інформації, представниками регіональної, національної влади, іншими територіальними громадами тощо;
- внутрішні комунікації, які повинні бути ключовою частиною процесу планування та налагодження комунікацій у Щирецькій громаді. Це не лише допоможе піднесенню ролі, яку персонал повинен відігравати при передачі

здумів та повідомлень органу місцевого самоврядування, але також сприятиме зменшенню ризику того, що працівниками ради може бути пропущена якась важлива інформація чи вчасно не оновлена. Використання ефективних підходів до внутрішніх комунікацій сприятиме підвищенню можливостей безпосередньо комунікувати з мешканцями Щирецької громади.

Розвиток комунікацій у Щирецькій селищній раді вимагає проведення ряду організаційних та технічних заходів, які сприяли б їх активізації. Так, з метою удосконалення організаційних передумов розвитку ефективних комунікацій пропонуємо ввести в структуру виконавчого апарату Щирецької селищної ради відділ з питань зв'язків з громадськістю. До складу даного відділу, як планується, будуть входити три працівника:

- начальник відділу;
- 2 спеціалісти з питань зв'язків з громадськістю.

Діяльність запропонованого відділу буде передбачати здійснення таких етапів:

- 1) обґрунтування мети діяльності, зокрема, визначення потреби в інформації, складання плану проведення діяльності;
- 2) розробка методики досліджень, а саме: пошук, проведення аналізу джерел інформації, складання плану збору потрібної інформації, розроблення анкет тощо;
- 3) збір, обробка первинної інформації, у тому числі:
 - проведення експертних опитувань;
 - здійснення попереднього аналізу первинної інформації;
- 4) аналіз отриманої інформації, проведення розробки необхідних рекомендацій.

Прийняття рішення щодо створення відділу з питань розвитку комунікацій та зв'язків з громадськістю у селищній раді вимагає його економічного обґрунтування. Кошторис капітальних витрат на здійснення пропонованих заходів із вдосконалення організаційної структури виконавчого апарату Щирецької селищної ради наведено у табл. 3.3.

Таблиця 3.3 – Кошторис капітальних витрат на пропоновані заходи із створення відділу з питань зв'язків з громадськістю у Щирецькій селищній раді

Назва витрат	Кількість, шт.	Ціна, грн.	Сума, грн.
1	2	3	4
Комп'ютер	3	11 325	33975
БФП	1	8 939	8939
Монітор	3	9000	27000
Програмне забезпечення	1	6800	6800
Клавіатура, миша	3	1240	3720
Офісні меблі:			
- комплект (стіл, стілець)	3	1800	5400
- шафа	2	2200	4400
Телефон	3	7 500	22500
Непередбачені витрати	-	-	5000
Загальна сума	-	-	93434

Отже, загальна сума капітальних витрат на пропоновані заходи із вдосконалення організаційної структури виконавчого апарату Щирецької селищної ради складатиме 93434 грн. Розрахуємо витрати на заробітну плату додатково залучених працівників відділу з питань зв'язків з громадськістю (табл. 3.4). При цьому врахуємо, що до складу відділу будуть входити начальник та два спеціаліста по зв'язках з громадськістю.

Таблиця 3.4 - Планові витрати на заробітну плату працівників відділу з питань зв'язків з громадськістю у Щирецькій селищній раді

Посада	Місячна заробітна плата, грн.	Річна сума заробітної плати, грн.
Начальник відділу	13200	158400
Спеціаліст по зв'язках із громадськістю	10500	126000
Спеціаліст по зв'язках із громадськістю	10500	126000
Всього витрати на заробітну плату	-	410400

Розрахунок поточних витрат на організацію роботи відділу з питань зв'язків з громадськістю у Щирецькій селищній раді наведений у таблиці 3.5.

Таблиця 3.5 – Розрахунок поточних витрат та загальних витрат на організацію роботи відділу з питань зв'язків з громадськістю у Щирецькій селищній раді

Статті витрат	Сума, грн.
Річні поточні витрати	
- витрати на заробітну плату	410400
- відрахування на соціальні заходи	90288
- витрати на розхідні матеріали та канцтовари	6490
- електроенергія, інші комунальні послуги	9550
- інші витрати	2000
Всього поточних витрат	518728
Капітальні витрати	
- придбання оргтехніки та меблів	93434
Всього	612162

Отже, всього на організацію роботи відділу та його роботу планується витратити 612162 грн.

У результаті впровадження роботи відділу з питань зв'язків із громадськістю у Щирецькій селищній раді планується одержати соціальний ефект. Його проявом буде забезпечення можливості більш активної участі жителів смт. Щирець та навколишніх сіл, які увійшли до громади, у процесі прийняття важливих рішень щодо подальшого майбутнього розвитку громади та вирішення її нагальних проблем. Шляхом поєднання різноманітних методів залучення громадян до процесу управління громадою, як очікується, Щирецька селищна рада зможе суттєво покращити організацію комунікаційного процесу. Він, зокрема, буде відбуватися з використанням прямих контактів з членами громади, а також постерів, буклетів, місцевої преси. Для отримання зворотного зв'язку від громадян можуть бути використані різноманітні канали, в тому числі поштовий, телефонний канали, електронна пошта, факс, традиційні, електронні дискусійні форуми та інші.

3.3 Активізація процесів залучення молоді до управління розвитком Щирецької територіальної громади

Важливою і динамічною складовою населення Щирецької громади є молодь. Від неї залежить майбутнє громади, проте молодь потребує певних умов забезпечення своїх потреб. За відсутності таких можливостей спостерігається значний рівень міграції молоді у великі міста, а також на сезонну або постійну роботу за кордон. Ті ж молоді люди, що прийняли рішення залишитися у своїй громаді, часто не відчують себе її невід'ємною частиною, не ведуть активного способу життя, не виявляють активної громадянської позиції через участь у громадських акціях, не готові брати відповідальність за долю рідної громади.

Доцільно відмітити основні принципи, що стосуються управління розвитком потенціалу молоді у Щирецькій територіальній громаді, які мають лежати в основі політики селищної ради:

- молодь має бути активним учасником процесу обговорення та прийняття рішень у сфері молодіжної політики;
- місцева влада повинна забезпечувати всіляку підтримку молодіжних ініціатив у громаді;
- необхідно надати молодим людям Щирецької громади певні умови, де б вони могли обмінюватися своїми думками, ідеями, вільно спілкуватися, виробляти напрямки вирішення існуючих проблем;
- забезпечувати активне залучення молоді до втілення прийнятих заходів, щодо розвитку громади.

Враховуючи це, пропонуємо в Щирецькій громаді створити Молодіжну Раду. Даний орган повинен сприяти формуванню та розвитку молоді як активної рушійної сили, здатної забезпечити прогресивні зміни у громаді.

Робота Молодіжної Ради буде націлена на подолання пасивності, якою відзначається частина молодих людей, та спрямування енергії молоді до реалізації справ, важливих для громади.

Селищна рада при цьому повинна розробляти та втілювати ефективну молодіжну політику, яка повинна бути спрямована на надання кожній молодій

людині можливості проявити свій хороший потенціал у громаді. Цьому буде сприяти забезпечення підтримки ефективних ідей молоді щодо розвитку Щирецької громади. Адже саме молодь володіє великим творчим потенціалом і здатністю пропонувати нові цікаві рішення, що можуть відіграти значну роль у життя населення громади.

Вважаємо, що Молодіжна рада повинна ставити за мету формування в молодих людей Щирецької громади навичок, які забезпечать їм успішну діяльність у соціумі, сприятимуть корисній діяльності у громадському житті.

Досягнути успішної роботи Молодіжна Рада зможе лише при умові забезпечення високої активності молоді громади. Потрібно зробити все можливе, щоб молодь відгукнулася на пропозицію участі в житті громади та включилася у процес розробки пропозицій в напрямку організації своєї роботи та дозвілля.

Ефективність рішень Молодіжної Ради буде досягнута лише тоді, якщо цей орган самоуправління буде діяти не формально, а реально відігравати значну роль в житті громади.

Для забезпечення достатньо високої результативності роботи Молодіжної Ради маю бути створені такі передумови:

- ініціативність голови та членів Молодіжної Ради, проходження ними навчання та реалізація заходів самоосвіти задля підвищення їх знань, вмінь, що забезпечить їм достатньо високу компетентність при прийнятті рішень Радою;
- готовність молодих людей активно працювати у громадському секторі, брати на себе відповідальність за налагодження ефективної роботи органу самоуправління, прикладаючи для цього багато зусиль.
- забезпечення ефективної співпраці Молодіжної Ради з органами місцевого самоуправління Щирецької громади, досягнення взаєморозуміння між ними, вироблення та підтримання спільного бачення щодо напрямів розвитку громади;
- проведення дієвого моніторингу роботи Молодіжної Ради, визначення напрямів роботи, що повинні бути вдосконалені та реформовані.

Участь у Молодіжній Раді дасть молодим людям Щирецької територіальної громади реальну нагоду:

- бути залученими до процесу прийняття рішень селищною радою, мати важелі впливу на прийняття тих саме рішень, які потрібні молоді;
- підвищувати свій освітній рівень, особливо із тих питань, які найбільше цікавлять молодь;
- відкрити шлях до корисного спілкування, організованого молодими людьми, для їх саморозвитку, а також налагодження нових контактів.

При використанні каналів інформування щодо її роботи Молодіжна Рада Щирецької територіальної громади може використовувати традиційні канали її поширення, а також застосовувати сучасні технічні засоби. Для цього також пропонуємо створити сайту Щирецької Молодіжної Ради. З нього молодь громади зможе одержати інформацію щодо наступного:

- яким чином вона може долучатися до участі в заходах, спрямованих на розвиток громади;
- ознайомитися з інформацією щодо запланованих Молодіжною Радою заходів, що мають проводитися;
- одержати інформацію щодо досвіду роботи Молодіжних Рад інших громад.

Молодіжна Рада Щирецької громади повинна здійснити аналіз основних проблем молоді, які існують у громаді. Для цього їй потрібно провести дослідження кількості молодих людей у громаді, провести їх аналіз за віковим складом, уподобаннями, нахилами, існуючих проблем, та з врахуванням цього визначити перспективні шляхи своєї роботи.

Вважаємо за доцільне Молодіжній Раді брати участь у таких заходах у рамках співпраці з Щирецькою селищною радою:

- спільна розробка проектів рішень у галузі молодіжної політики у даній територіальній громаді;
- залучення голови Молодіжної Ради до участі у роботі виконавчого комітету ради;

- участь у розгляді рішень, внесених Молодіжною Радою, під час проведення засідань профільної комісії селищної ради;
- оцінка ефективності діяльності Молодіжної Ради та Щирецької селищної ради.

До складу Молодіжної Ради пропонуємо залучити біля 10 осіб молодих людей, що є соціально активними, компетентними та ініціативними представниками молоді і готові брати активну участь у роботі даного органу молодіжного самоврядування. Очолювати Раду повинна молода людина, яка має високий авторитет у громаді, володіє яскраво вираженим лідерськими якостями і готова взяти на себе відповідальність за розроблення та реалізацію діяльності Молодіжної Ради у Щирецькій громаді.

Членів Молодіжної Ради плануємо обирати у Щирецькій громаді на термін два роки. Для здійснення фінансування роботи Молодіжної Ради будуть використовуватися кошти місцевого бюджету.

Молодіжна Ради, як очікується, буде реалізовувати наступні заходи:

- візити для обміну досвідом до успішно діючих громад;
- проведення Дня самоврядування, коли рядовим членам громади надається можливість виступити у ролі керівників Щирецької громади;
- організація проведення зустрічей молоді з успішними людьми громади;
- участь молоді у роботі сесій, засідань виконкому селищної ради, а також роботі депутатських комісій селищної ради;
- участь у заходах, що проводяться у громаді;
- спільна реалізація екологічних, соціальних та інших проектів;
- організація дозвілля молоді та інші.

Для активного залучення школярів у процес управління Щирецькою територіальною громадою пропонуємо також створити шкільний парламент. Під час роботи у даному органі молодь буде мати можливість опановувати навички управління, набуватись певного досвіду, а у майбутньому колишні учасники шкільного парламенту зможуть поповнити ряди Молодіжної Ради.

Робота Молодіжної Ради Щирецької громади може бути забезпечена за умови необхідного фінансування. Для цього плануємо забезпечити вкладення капітальних і поточних витрат.

Обчислимо капітальні витрати на створення Щирецької Молодіжної Ради, (див. табл. 3.6).

Таблиця 3.6 – Капітальні витрати на створення Молодіжної Ради Щирецької громади

№	Стаття витрат	Кількість шт.	Ціна за одиницю, грн.	Сума, грн.
1	Столи	7	1300	9100
3	Шафа	2	1530	3060
4	Крісла	10	1280	12800
6	Комп'ютерна техніка	2	10220	20440
8	Телефон	1	2600	2600
10.	Створення сайту	-	-	6500
11.	Проведення косметичного ремонту приміщення	-	-	10100
	Всього			64600

Як показують дані табл. 3.6, капітальні витрати на створення Молодіжної Ради Щирецької громади становлять 64600 грн.

Також слід врахувати поточні витрати – організація навчання членів ради, грошова винагорода членам ради, електроенергія та інші комунальні послуги, канцтовари, розхідні матеріали, витрати на обслуговування сайту, а також інші витрати.

Розрахунок даних витрат наведено у табл. 3.7.

Таблиця 3.7 - Поточні (річні) витрати на забезпечення діяльності Щирецької Молодіжної Ради

Стаття витрат	Сума, грн.
Організація навчання членів ради	40000
Грошова винагорода членам ради	60000
Електроенергія, інші комунальні послуги	12600
Канцтовари, розхідні матеріали	15000
Обслуговування сайту	6200
Інші витрати	18800
Загальна сума	152600

Отже, сума поточних (річних) витрат на забезпечення діяльності Молодіжної Ради складатиме 152,6 тис. грн.

Пропонуємо проводити наступні заходи для їх реалізації у сфері виховання активної молоді у Щирецькій громаді:

а) пропаганда здорового способу життя, заняття спортом (акції, спрямовані проти тютюнопаління, наркоманії, алкоголізму; флешмоб, спортивні змагання та розваги для молоді;

б) культурні заходи (конкурси професій, молодих талантів громади; конкурси вишиванок, участь у концертах);

в) екологічні заходи (екологічні рейди, екологічна просвітницька робота, прибирання берегів річок, парків, території громади);

г) волонтерство (допомога воїнам, що перебувають в АТО, їх сім'ям, подарунки дітям, які знаходяться в дитячих будинках, надання допомоги самотнім людям у громаді, перестарілим, сиротам, напівсиротам;

д) проведення освітніх заходів (організація майстер-класів, дискусійних клубів, розваг для малят, проведення занять для молоді та інші).

Враховуючи, що найважливішим аспектом розвитку громади є людський ресурс, потрібно забезпечити виховання активної молоді, що має взяти на себе

роль ініціаторів заходів у громаді. Складові соціального ефекту від створення Молодіжної Ради Щирецької громади показано на рис. 3.1.

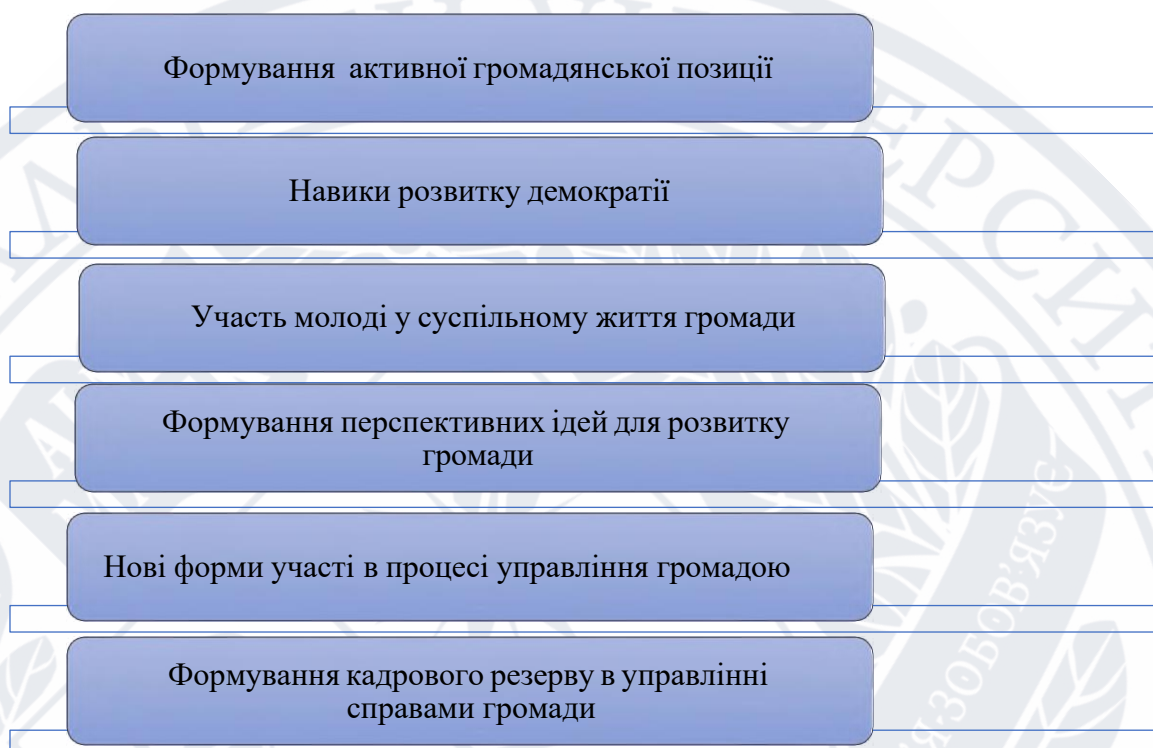

Рисунок 3.1 - Соціальний ефект, що очікується від створення Молодіжної Ради у Щирецькій громаді

Робота Молодіжної Ради буде націлена на формування соціально свідомої, активної молоді, яка хоче спрямувати свій потенціал на розвиток громади. Також молоді люди при цьому зможуть набути навички участі у громадському житті, у розвитку молодіжного середовища громади. У майбутньому члени Молодіжної Ради будуть становити кадровий резерв для органів державної та місцевої влади, бізнесу та громадських організацій.

Висновки за розділом 3

Нині актуальними проблемними питаннями функціонування органів місцевої влади є вдосконалення інформаційного забезпечення їх діяльності, підвищення прозорості процесу прийняття рішень, зменшення потенційних можливостей корупції та підвищення якості й оперативності надання публічних послуг.

Пропонуємо впровадити систему електронного документообігу DocProf. Це допоможе досягти мінімізації часу надходження звернення до кінцевого виконавця та скоротить термін опрацювання документів.

На Web-сайті громади для громадян планується розміщувати таку інформацію: нормативні документи діяльності селищної ради, статистичні дані по дитячим майданчикам та проекти благоустрою, що реалізуються; електронна черга дітей у дошкільні навчальні заклади громади; статистична інформація закладів охорони здоров'я; дані про об'єкти нерухомого майна комунальної власності; інформацію по плану та виконанню селищного бюджету. Доцільним буде на офіційному Web-сайті Щирецької селищної ради впровадити сервіс звернень громадян. За допомогою цього сервісу кожен мешканець громади зможе самостійно відправити своє звернення і отримати відповідь на нього.

Розвиток комунікацій у Щирецькій селищній раді вимагає проведення ряду організаційних та технічних заходів, які сприяли б його активізації. Так, з метою удосконалення організаційних передумов розвитку ефективних комунікацій пропонуємо ввести в організаційну структуру виконавчого апарату Щирецької селищної ради відділ з питань зв'язків з громадськістю. До складу даного відділу, як планується, будуть входити три працівника: начальник відділу та 2 спеціалісти. Загальна сума капітальних витрат на пропоновані заходи із вдосконалення організаційної структури виконавчого апарату Щирецької селищної ради складатиме 93434 грн, а поточних - 612162 грн.

Дуже важливою складовою населення Щирецької громади є молодь. Від неї залежить майбутнє громади, тому надзвичайно важливо забезпечити виховання активної молоді, яка має стати ініціаторами заходів у громаді. Тому пропонуємо створити у громаді Молодіжну Раду.

ВИСНОВКИ

Ефективний розвиток територіальних громад виступає передумовою успішного розвитку всієї країни та реалізації результативних змін в українському суспільстві. При здійсненні управління розвитком громад постає необхідність врахування низки підходів та методів, що мають бути покладені в основу здійснення прогресивних перетворень на місцевому рівні. При цьому мають бути розроблені та враховані принципи проведення організаційних, інституційних, економічних, адміністративних, соціальних змін управління розвитком територій. Важлива роль у цьому процесі належить використанню економічних важелів, механізмів, стимулів, інструментів, адже саме цей аспект є ключовим елементом процесу ефективних перетворень вітчизняних громад на шляху їх розвитку.

Діяльність Щирецької селищної ради спрямована на втілення прав громадян – жителів громади, покращення досягнення інтересів і задоволення важливих потреб громадян, що проживають на території селища. У 2022 році порівняно з 2021 роком загальна сума доходів Щирецької селищної ради зменшилася на 6400,3 тис. грн., або на 7,7%. Такою ж негативною тенденцією до зменшення відзначалась також зміна доходів по загальному фонду (на 5136,4 тис. грн., або 6,5%) та спеціальному фонду (на 1263,9 тис. грн., або 31,8%). Загальний обсяг доходів Щирецького селищного бюджету за 2022 рік складав 76660,2 тис. грн., з них доходи загального фонду – 73954,6 тис. грн., спеціального фонду – 2705,6 тис. грн.

За результатами 2022 року із бюджету Щирецької селищної ради було здійснено видатків на суму 71817905 гривень, у тому числі із загального фонду – 65134703 гривень, із спеціального фонду – 6683202 гривні. У структурі видатків бюджету найбільша частка припадала на видатки, спрямовані на забезпечення реалізації загальнодержавних функцій, а саме 48,16%. На другому місці за вагою у структурі перебували видатки на освіту – 32,64%, на третьому - видатки на

духовний та фізичний розвиток (16,69%). У той же час такі важливі сфери як забезпечення соціального захисту жителів громади, економіка, ЖКГ є недофінансованими і займають дуже незначну частку загальних видатків бюджету Щирецької громади.

Нині актуальними проблемними питаннями функціонування органів місцевої влади є вдосконалення інформаційного забезпечення їх діяльності, підвищення прозорості процесу прийняття рішень, зменшення потенційних можливостей корупції та підвищення якості й оперативності надання публічних послуг. Пропонуємо впровадити систему електронного документообігу DocProf. Це допоможе досягти мінімізації часу надходження звернення до кінцевого виконавця та скоротить термін опрацювання документів.

На Web-сайті громади для громадян планується розміщувати таку інформацію: нормативні документи діяльності селищної ради, статистичні дані по дитячим майданчикам та проекти благоустрою, що реалізуються; електронна черга дітей у дошкільні навчальні заклади громади; статистична інформація закладів охорони здоров'я; дані про об'єкти нерухомого майна комунальної власності; інформацію по плану та виконанню селищного бюджету. Доцільним буде на офіційному Web-сайті Щирецької селищної ради впровадити сервіс звернень громадян. За допомогою цього сервісу кожен мешканець громади зможе самостійно відправити своє звернення і отримати відповідь на нього.

Розвиток комунікацій у Щирецькій селищній раді вимагає проведення ряду організаційних та технічних заходів, які сприяли б його активізації. Так, з метою удосконалення організаційних передумов розвитку ефективних комунікацій пропонуємо ввести в організаційну структуру виконавчого апарату Щирецької селищної ради відділ з питань зв'язків з громадськістю. До складу даного відділу, як планується, будуть входити три працівника: начальник відділу та 2 спеціалісти. Загальна сума капітальних витрат на пропоновані заходи із вдосконалення організаційної структури виконавчого апарату Щирецької селищної ради складатиме 93434 грн, а поточних - 612162 грн.

Дуже важливою складовою населення Щирецької громади є молодь. Від неї залежить майбутнє громади, тому надзвичайно важливо забезпечити виховання активної молоді, яка має стати ініціаторами заходів у громаді. Тому пропонуємо створити у громаді Молодіжну Раду.

Пропоновані заходи для реалізації у сфері виховання активної молоді у Щирецькій громаді – культурні (конкурс вишиванок, конкурс професій, організація проведення концертів, конкурсів молодих талантів громади), екологічні заходи (прибирання берегу річки, парків, інших територій громади), екологічна просвітницька робота, пропаганда здорового способу життя та спорту, освітні заходи (дискусійні клуби, організація майстер-класів для дітей та молоді, розваги для малят з врученням подарунків), волонтерство (допомога воїнам АТО та їх сім'ям, допомога сиротам та напівсиротам, самотнім перестарілим людям громади та ін).

Капітальні витрати на створення Молодіжної Ради Щирецької громади становитимуть 53,1 тис. грн., а поточні - 152,6 тис. грн. Діяльність Молодіжної Ради буде сприяти покращенню стану молодіжного середовища громади, формуванню колективу свідомої та активної молоді, здатної реалізувати свій потенціал, дасть можливість розвинути практичні навички самоуправління, сприятиме підготовці молодих людей до активної участі у суспільному житті, створенню кадрового резерву як для органів влади, так і інших організацій, зокрема, бізнесу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бліщук К. Управління розвитком території: економічні аспекти. Ефективність державного управління. 2018. Вип. 1(54). Ч.2. с. 217-224.
2. Ільченко Н., Жиленко Р. Економічний розвиток громади: контекст та практика (досвід Канади). *Економічний розвиток громади*. 2006. № 2. С. с. 35—40.
3. Концепція реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні. URL : <https://ny.mfa.gov.ua/news/21671-konceptsiya-reformuvannya-miscevogo-samovryaduvannya-ta-teritorialnoji-organizaciji-vladi-v-ukrajini>
4. Берданова О. В., Вакуленко В. М., Гринчук Н. М., Колтун В. С., Куйбіда В. С., Ткачук А. Ф. Управління розвитком об'єднаних територіальних громад на засадах громадської участі : навч. посіб. К., 2017. 129 с.
5. Бурик М. Розвиток регіонів та об'єднаних територіальних громад у контексті децентралізації. *Інвестиції: практика та досвід*. 2020. №25. с. 85-90. URL : http://www.investplan.com.ua/pdf/23_2020/15.pdf
6. Реформа децентралізації. Урядовий портал. URL : <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/reformi/efektivne-vryaduvannya/reforma-decentralizaciyi>
7. Закон України від 16.04.2020 № 562-ІХ «Про внесення змін до деяких законів України щодо визначення територій та адміністративних центрів територіальних громад»
8. Івашина Л. Роль об'єднаних територіальних громад у розвитку сільського зеленого туризму. *Державне управління та місцеве самоврядування*. 2017. Вип. 3 (34). С.143 — 148.
9. Бриль М. Стратегія — основа становлення та розвитку ОТГ. *Міське самоврядування*. 2018. № 5. URL: <https://i.factor.ua/ukr/journals/ms/2018/may/issue-5/article-36538.html>

10. Кузькін Є. Ю. Вплив децентралізації на розвиток регіонів. Наукові праці НДФІ. 2016. Вип. 3. С. 39 — 53.
11. Про добровільне об'єднання територіальних громад: Закон України від 05.02.2015 р., № 157-VIII. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/157-19>
12. Кравченко Т.А. Основа сталого розвитку територіальних громад — системний підхід до реалізації національних інтересів України. Теорія та практика державного управління і місцевого самоврядування. 2014. №1. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ttpdu_2014_1_24.
13. Про добровільне об'єднання територіальних громад: Закон України від 05.02.2015 р., № 157-VIII. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/157-19> (дата звернення: 15.11.2020).
14. Територіальні громади в умовах децентралізації: ризики та механізми розвитку: монографія / за ред. Кравціва В.С., Сторонянської І.З. Львів: ДУ "Інститут регіональних досліджень імені М.І. Долишнього НАН України, 2020. 531 с.
15. Паспорт Щирецької селищної ради об'єднаної територіальної громади. URL: <https://shchyretska-hromada.gov.ua/pasport-16-20-11-18-09-2018/>
16. Регіональне управління : підручник / за заг. ред. Ю. В. Ковбасюка, В.М.Вакуленка, М. К. Орлатого. К. : НАДУ, 2014. 512 с.
17. Державна стратегія регіонального розвитку на період до 2020 року. - URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/385-2014-%D0%BF>
18. Семенов В.Ф., Герасименко В.Г., Горбань Г.П., Богадьорова Л.М. Управління регіональним розвитком туризму. URL : http://tourlib.net/books_ukr/semenov11.htm
19. Приходченко Т.А. Теорії та концепції регіонального розвитку. Ефективна економіка. 2016. № 9. - URL : <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=5149>
20. Мазур А. Б. Управління економічним розвитком регіонів України. Соціальна економіка. 2016. № 2. С. 103-108. - URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/se_2016_2_17

21. Лелеченко А. П., Васильєва О. І., Куйбіда В. С., Ткачук А. Ф.. Місцеве самоврядування в умовах децентралізації повноважень: навч. посіб. К. : 2017. 110 с.
22. Мінченко Р.М. Проблеми децентралізації державної влади і їх взаємодія з місцевим самоврядуванням в Україні. Держава і право. Випуск 39. С. 229-307.
23. Василенко Л., Добровінський М. Децентралізація та реформа місцевого самоврядування. Підприємництво, господарство і право. №3. 2017. С. 123-126.
24. Белей Л. Децентралізація будить у звичайних громадян відповідальність за свою малу батьківщину. Український тиждень. 2014.- № 17-18. С. 38-39.
25. Бурик З.М. Особливості розробки і реалізації стратегії та програм розвитку регіону. Науковий вісник Академії муніципального управління. Серія «Управління». Випуск 2. 2014. С. 52-61.
26. Стратегії розвитку регіонів: шляхи забезпечення дієвості. Збірник матеріалів «круглого столу» / за ред. С. О. Білої. К. : НІСД, 2011. 88 с.
27. Небава М. І., Ткачук Л. М. Управління регіональним розвитком: Електронний навчальний посібник. URL : https://web.posibnyky.vntu.edu.ua/fmib/25nebava_upravlinnya_regionalnym_rozvytkom/index.html
28. Регіональна економіка: Підручник для студентів, аспірантів, викладачів ВНЗ. Затверджено МОН. К., 2011. 670 с.
29. Кобилін П.О. Семінар з проблем регіонального розвитку: навчально-методичний посібник для аудиторної та самостійної роботи студентів. Харків, 2016. 73 с.
30. Світовий досвід формування та реалізації державної регіональної політики. - - URL : <http://ved.odessa.gov.ua/transkordonne-spivrobotnitstvo/stati-transgranichnoe-sotrudnichestvo/svtovij-dosvd-fbrmuvannya-ta-realzac-derzhavno-regonalno-poltiki>

31. Кравченко О. С. Зарубіжний досвід формування механізмів державного управління соціально-економічним розвитком регіонів. Публічне управління та митне адміністрування. 2017. №2 (17). С. 170-174.
32. Їжа М. Трансформація регіональної політики ЄС: висновки для України. *Теоретичні та прикладні питання державотворення*. 2013. Вип. 12. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/tppd_2013_12_3.
33. Нова регіональна політика для нової України : аналіт. доп. / за заг. ред. Я. А. Жаліла. Київ : Ін-т сусп.-екон. дослідж. 2017. 76 с.
34. Лазор О. Д. Місцеве управління: поняття, терміни, визначення: слов.-довід. / О. Д. Лазор, О. Я. Лазор. – 2-е допов. навч.-наук. вид. К. : Дакор, 2015. 336 с.
35. Лазор О. Д. Публічна самоврядна влада в Республіці Італія та Україні : особливості організації та функціонування: монографія / О. Д. Лазор, І. П. Шелепницька. К.: Дакор, 2013. 172 с.
36. Лелеченко А. П., Васильєва О. І., Куйбіда В. С., Ткачук А. Ф. Місцеве самоврядування в умовах децентралізації повноважень: навч. посіб. Київ, 2017. 110 с.
37. Лялюк О. Ю. Основи організації і діяльності місцевих рад в Україні : монографія. Х. : Право, 2018. 288 с.
38. Матвієнко А.С. Реформа адміністративно-територіального устрою в Латвії. *Держава і право*. 2011. Вип. 54. С. 674–680.
39. Мельник А. Ф. Підвищення конкурентоспроможності територіальних громад в умовах реалізації нової регіональної політики України. *Вісник Тернопільського національного економічного університету*. 2019. Вип. 1. С. 21-36.
40. Мельник А. Ф. Управління ресурсами території в контексті європейської та національної політики регіонального розвитку. *Вісник Тернопільського національного економічного університету*. 2018. Вип. 3. С. 7- 22.
41. Мельник А.Ф., Монастирський Г.Л., Дудкіна О.П. Муніципальний менеджмент: Навч. посібник. К.: Знання, 2006. 420 с.
42. Місцеве самоврядування в Україні в умовах становлення правової держави : монографія / за ред. Ю. М. Тодики, В. А. Шумілкіна. Х. : Одиссей, 2014. 392 с.

43. Монастирський, Г. Л. Інституційне забезпечення інтеграції сільських населених пунктів в умовах підготовки до адміністративно-територіальної реформи *Вісник Сумського національного аграрного університету*. 2013. Вип. 6. С. 3-8.

44. Про добровільне об'єднання територіальних громад: Закон України (із змінами та доповненнями) URL: <http://zakon4.rada.gov.ua>

45. Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України (із змінами та доповненнями) URL: <http://zakon4.rada.gov.ua>

46. Про затвердження плану заходів з реалізації нового етапу реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні на 2019–2021 роки: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 23.01.2019 № 77-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/77-2019-%D1%80/print>.

47. Харечко І. З. Політико-правові механізми участі громадян у процесі прийняття політичних рішень в умовах електронної демократії: автореф. дисертації дис. канд. політ. н. Львів, 2014. 16 с.

48. Шкільняк М.М. Регіональні перетворення у світовому та українському вимірах: монографія/ М. Богданова, К. Борсекова, В. О. Бригадир [та ін.]; за наук. ред. А.І. Крисоватого, Є. В. Савельєва. Тернопіль : ТНЕУ, 2016. С.57-67

49. Шляхтун П. П. Конституційне право: слов. термінів / П. П. Шляхтун. К. : Либідь, 2005. 568 с.

50. Щербак Н. В. Формування позитивного іміджу органів державної влади та органів місцевого самоврядування в умовах модернізації публічного управління в Україні. *Держава та регіони*. Серія: Державне управління. 2016. № 1. С. 34-37.

